YARIM AY
No. 104
15 HAZİRAN 1939
15 Kuruş

◆YARIM AY◆

15 Günde Bir Çıkar Edebî - ilmî - ictimaî Mecmuadır.

İdare Merkezi: İstanbul, Sirkeci Ebussuud Caddesi No. 1-3

RESİMLİ AY MATBAASI T. L. ŞİRKETİ.

Abonman Şartı: Türkiye için { 6 Aylığı: 175 Kr. / 12 „ 350 Kr. } Ecnebî için { Yıllığı 1 İngiliz Lirası

Telefon: **23607** *Telgraf adresi:* **Resimliay** *Posta Kutusu:* **629**

Rica: 1) İdare işlerine ait muhaberelerin: Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi İdare Müdürlüğü

Yazı . . . . Yazı .

Bilmece . . . . Bilmece Memurluğu

adreslerine yazılması.

2) Bilmece zarflarına 6 kuruşluk pul yapıştırmağa lüzum yoktur; bunların zarflarını açık gönderirsiniz, o zaman yalnız 1 kuruşla gelir.

Halka, sıhhati ile alâkadar olmasın öğütleyen, hastalıklara karşı alınacak ilk tedbirleri öğreten (Lokman Hekim) adlı güzel bir aylık mecmua neşreden:

Dahiliye Mutehassısı ***Dr. Hafız Cemal*** LOKMAN HEKİM

Pazardan başka günlerde öğleden sonra saat (2½ tan 6 ya) kadar İstanbulda Divanyolunda 104) numaralı hususi kabinesinde hastalarını kabul eder. Salı, cumartesi günleri sabah saat (9 ½ - 12)ye kadar hakikî fıkaraya bakar. Kışlık Telefon: 21044 Muayenehane ve ev telefonu 22398.

Okuyucularımıza sayın doktoru ve değerli mecmuasını tavsiye ederiz.

A N A

Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından neşrolunur en mükemmel ve en faydalı bir aile mecmuasıdır. 14 üncü sayısı çıktı. Behemhal alınız ve okuyunuz!

Öğretmenler İçin

DERS NOTLARI

ve

Talebeyi Görme Araştırma

DEFTERİ

30 - 40 - 50 - 60 - 70 - 80

Talebelik

Olarak, yeni ders taksimatına ve müfredat programlarına uygun olarak tertip edilmiştir.

Resimli Ay Matbaasından arayınız!..

ÇOCUK

144 üncü Sayısı Çıktı:

İlk ve Orta okul öğrencileri için, Ankarada Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkezi tarafından çıkarılan haftalık mecmuadır. Öğretmenler tarafından takdir olunan; çocuklar tarafından pek çok sevilen bu faydalı dergiyi yavrularımıza alınız!...

(Çocuk) tatil aylarında da intişar edecektir. Şimdiden (Tatil Abonesi) ne kaydolunuz. Tatil abonesi 18 sayı için yalnız 72 kuruştur.

Mütenasip bir Endam

J. Roussel Korseleri (Gaine) ve Kemerleri vücudu sıkmaksızın tenasübü temin eder. Sevimliğine halel gelmeksizin vücutu yumuşatır ve inceltir.

Fiyatlar: Kemerler 6 liradan.
Korseler (Gaine) sutyenle beraber 25 liradan itibaren.

Satış yeri yalnız:

J. Roussel Paris

İSTANBUL, Beyoğlu
Tünel meydanı 12 No. lu.
Mağazamızı ziyaret ediniz veya 20 No.lu tarifemizi isteyiniz.
Fiyatlarımızda büyük tenzilât.

2 inci Tab'ı

YENİ ÇIKTI

RIZA TEVFİK

HAYATI

ve

ESERLERİ

Adlı eseri Resimli Ay Matbaasından arayınız 60 Kuruştur.

BEDÎİ HEYECAN

Yazan: NURULLAH ATAÇ

— Keziban'a Mektup —

imsenin: " Ben sanatı sevmem „ dediğini duydun mu, Keziban? rçi edebiyatla, yahut resimle musiki meşgul olmadıklarını itiraf edenler dır; fakat herkes, bunların hiç olrsa birinden haz duyduğunu söyler. haz duydukları sanattan pek anladıklarını söyliyenler de bulunur. lar: " Doğrusu biz kaideleri, işin taraflarını bilmiyoruz; fakat bun zevk duyuyoruz. Belki gerçek güzel değildir; ne yapalım? Olma!... Biz bu kadarından anlıyoruz bu kadarı ile memnun oluyoruz! „ ler. Onların bu tevazuuna pek nma, Keziban, sahtedir. İçlerini bilsen, kendilerinden daha çok anlıklarını zannedenlere karşı müthiş istihfaf bulursun.

Descartes'ın meşhur sözünü taklit rek: "*Bedîî Heyecan*, dünyada en lâne surette taksim edilmiş şeydir „ ebiliriz. Çünbü dünyada aklından iyet eden bulunmadığı gibi, bedîî ecan duymak, yani güzelden anla kabiliyetinden şikâyet eden de, gerçekten şikâyet eden yoktur. ları da yok mu? Mademki bedîî ecanı duyuyorlar, o halde onlara evki tattıran şey de güzeldir. Zaten yanın belki en ince zevkli adamladan biri olan La Bruyère de: "Bir hoşunuza gitti, ruhunuzu yükseltti, onun güzel olduğuna hükmetk için başka bir kaide aramayın„ . Bittabi "ruhu yükseltmek „ tabipek sarih değil: davul zurna da: Oğlan yaylı... „ havasını dinleyip k duyan adama: "Bu, ruhu yükltmez! „ diyebiliriz. Fakat ruh da, k gibi nisbî birşeydir. Birinin ruu yükseltmiyen şey başkasınınkini kseltebilir.

Hattâ daha ileri gitmek kabildir, Keziban: herhangi basit bir sanat eserinden bedîî heyecan alabilen, onunla ruhunu yükseltebilen adamda bedîî heyecan duyma kabiliyeti daha büyüktür, diyebiliriz. Onda bedîî heyecan telini harekete getirmek için küçük birşey kâfi; halbuki ötekiler, incelmiş, müşkülpesent adamlar o heyecanı daha zor duyabiliyor.

O halde incelmek, sanat zevkinde incelmek, müşkülpesent olmak bizde esasen bulunan bedîî heyecanı, kabiliyetini - körletmek demiyeceğim - daraltmak değil midir? Bir takım kaideleri öğrenmek, bir eserin güzel olduğuna hükmetmek için onda hoşumuza gitmesinden, ruhumuza yükselmesinden başka birşey aramakla hayranlıklarımızı eksiltmiyor muyuz? Basit bir adam, o kadar ince şeyler düşünmiyen adam hem daha çabuk, hem de daha çok şeylere hayran oluyor, onları beğeniyor. Ama diyeceksin ki, Keziban, hayranlıkta esas olan sürat ve kemiyet değil, keyfiyettir. Basit adamın o birçok şeyler karşısında çabucak duyduğu hayranlık pek kuvvetli değil ki, yine çabucak sönüyor, ferdası olmuyor; halbuki ötekilerin, müşkülpesentlerin hayranlığını kazanan eserler devam ediyor, asırlardan asırlara kalıyor. Bunun için bedîî eserlerin terbiye edilmesi lâzımdır... Doğru, esasta beraberiz, Keziban; ben de müşkülpesentleri istihfaf ederek, hakikî bedîî heyecanın basit kimselerde bulunduğu neticesine varmak istemiyorum. Bunda, beni ürküten, cesaret edemediğim birşey var... Fakat, Keziban, ancak müşkülpesentlerin hayran oldukları eserlerin kalması, o müşkülpesentlerin zevk üzerindeki bir nevi istibdadının neticesi değil midir? Onların, etrafı ve gelecek nesilleri korkutmalarından, yıldırmalarından değil midir?...

Devlet hava yolları Yeşilköy istasyonunda İstanbul - Berlin hattının açılış merasimi. (x) Berlin sefaretimiz müsteşarı Galip. (xx) İstanbul Alman General Konsolosu

Devletî hava yolları Yeşilköy istasyonunda stanbul - Bükreş hava yollarının açılış merasiminde bulunan davetlilerle Rumen ve Türk heyetleri

İstabul - Berlin Arasında Muntazam Hava Seferleri

Anayurdumuzun iktisaden yükselmiş şehirlerini hava yolları ile de bağlıyan Cumhuriyet hükûmeti Devlet Hava Yolları Umum müdürlüğü, memleketimizi tayyare yolu ile: Sofya - Budapeşte - Viyana ve Berlin ile de bağlamıştır. 3 haziran 1939 günü İstanbul - Bükreş hava yolu merasimle açılmıştır. Pek yakında Halep - Bağdat - Tahran hava yolu da açılmış bulunacaktır.

Bu resimler Berlin hattını işleten Doyce Lüftanza ve Larens Bükreş şirketleri mümessillerinin Yeşilköy hava yolları istasyounda hatların açılış merasimini yaparlarken çekilen fotoğraflarıdır.

IRAK

•

Yazan:

NİZAMETTİN NAZİF

•

Hânekîn . . .

Haritaya ne zaman baksam, İranın Husrevî deki hudut karakoluna onbeş kilometre çeken bu Irak kasabacığı derhal gözüme çarpar. Zira umumî harbin sayısız maceraları içinde, bir tuhaf, garip ve mühim macera da vardır ki bu noktadan başlamıştır.

Bağdatta çok çetin bir harbe giriştiği sırada, - kuvvetlerinden tek nefer ayırmasına bile dahi imkân olmadığı bir devrede - bir Türk ordusu kolordularından birini ayırıp bu noktada tahşid etmiş ve sonra bu kolordu, Hazer kıyılarından kalkıp Cenubî İrana doğru ilerliyen çok kalabalık Rus kuvvetlerini karşılamak vazifesile hududu geçmişti.

Macera pek malûmdur:

Bağdattaki ordunun kumandanı Halil paşa idi ki, İngiliz generali Tavshent'le harp ediyordu. Ayrılan kolordunun kumandanı da Ali İhsan paşa idi ki, Hânekînden kalkıp Kazakları döve döve ta a a Hemedan'a kadar ilerlemişti. Askerlik kaidelerine göre vaziyet mütalea olununca, bu ordunun bütün kadrosiyle bu iki düşmandan birinin karşısında bile kâfi sayılamaması lâzım gelirken, her iki parça da, bir başka ordunun bu derecedeki iki kuvvetinden asla ümit edilemiyecek işler başarmışlardı.

Düşünün bir kere... Bağdat nerede; Hânekîn nerede?

Ya Hemedan?

Resmî tebliğlerin ne soğukkanlı bir mantığı vardır! Kardeş İranın Şimal topraklarını yıllarca istilâ altında bulundurduktan sonra, hem istilâ mıntakasını genişletmek, hem de Bağdattaki kuvvetlerimizi arkadan vurmak gayesile çoğaltılarak Cenuba tahrik edilen Rus fırkaları ile yapılan harpleri, o günlerin resmî tebliğlerinden ancak şöyle cümlelerle öğrenirdik:

" Şarktaki "Heyeti Seferiye„ miz Akdağ civarında kısa bir çarpışmadan sonra düşmanın faik kuvvetlerini Şimale sürmüştür. „

Sanki bir arkadaş bir arkadaşa mektup yazıyor ve;

" Dün Kısıklıda idik. Birparça yoğurt yedik. Sonra Çamlıcaya yürüdük.„ Diye eğlenceli ve kolay bir şey anlatıyor.

Ben Tahrana giderken, Ruslara karşı harp etmiş olan bu heyeti seferiyenin izleri üzerinden geçtim.

Onlar da Hânekînden yola çıkmışlardı, ben de. Onlar da Kermanşahtan, Hemedandan geçerek Şimale teveccüh etmişlerdi, ben de. Ve onların Rusu partaklamalarından kardeş millet ne derece memnun olmuşsa, bizim geçişimizden de öylece memnun olmuştu. Zira seyyar kolordu ne de olsa yabancı bir devleti temsil ediyordu. Fakat o tarihe kadar İranlı, Çarlık kazaklarından o kadar eza çekmişti ki, o devir Rusyasına en az bizim kadar düşmandı.

Evet... Heyeti seferiyemizin ayak bastığı yerlerden geçtim ve bu seyahatı temiz, düz bir şose üzerinde; güzel bir otomobil içinde yaptığım halde Hemdana ulaştığım zaman turşu gibiydim.

Şimdi bu şoseyi ortadan kalkmış farzediniz. Zira o tarihte bu yol yoktu. Ve otomobilden ininiz. Sırtınızda çanta, silâh, matara, battaniye, belinizde kasaturanız ve bombalarınız. Hem harp ediniz, hem tırmanınız bu dağları... Hem de sekiz yüz kilometre ilerleyiniz. Ve ilerledikçe yol yapınız ki ağırlıklarınızı geçirebilesiniz [1]. Kendisinin, kardeş İranın müşterek bir düşmanına karşı Mehmetciğin bu dağlarda yaptığı mücadele; hakikaten fedakâranedir ve hakikaten, bizi nihai bir Türk - İran dostluğuna götüren muahhar hâdiselerin unutulmaması lâzım gelen bir mukaddemesidir.

⁂

Gidişte, Hânekîne, trenle geldiğimiz için yorgun inmemiştik. Fakat dönüşte bu dağlı yoldan otomobillerle geldiğimiz için, Hânekîne varınca hepimizde bir yorgunluk vardı.

Bu halimizi görünce, çok nazik bir münevver olan Irak Protokol Şefi Hasan Kadri bey:

— Sizi bir parça dinlendirmek için bir gardenparti tertip ettim. Sanırım ki memnun olacaksınız.

Hânekîn'de gardenparti . . . .

Filvaki Kermanşahta belediye reisi Serhengi - Divan İsfendiyar han Alişand'ın verdiği bir suvarede harikulâde güzel tango oynayan Kermanşahlı bayanlar görmüştüm. Ama... O geceyi yaşamadan bana:

— Kermanşahta belediye reisi balo veriyor . . .

Evet... Heyeti seferiyemizin ayak bastığı yerlerden geçtim

(1) Hüsreviden hududu geçip Iraklılara tekrar misafir olduğumuz zaman benimle aynı otomobile binen teşrifatçı gülümsiyerek şöyle demişti:

— Bu yolun adı Ali İhsan yoludur. Umumî harpte Türk kolordusu yapmıştı.

Deselerdi gülerdim.

Hânekînde bir gardenpartiden bahsedilince yine içimden böyle bir gülmek geldi. İyi ki gülmedim. Zira az sonra kendi kendimden utanacaktım.

Evet dostlarım Iraklılar, bize, çölün bir kuytu köşesi imiş vehmini veren Hânekînde öyle muvaffak bir gardenparti verdiler ki, hurmaların gölgelerinde geçen dakikalarımı ve sonra bir devin bir sineği yutuşu gibi bu gölgelerin ilerliyen gece içinde yavaş yavaş eriyişini, daha sonra aydan medet umarak ve titriyerek tekrar belirişini unutamıyacağım.

Bize her tarafından muz ve portakal fışkıran küçük masalarda turunçlu viskiler ve turunçlu çaylar ikram edilmişti.

Bir kısmımız şezlonglara, bir kısmımız çayır üstüne serpilmiş halılara, şiltelere uzanmıştık.

Askerler sivillerden çok daha romantik oluyorlar. Bir ara seryaver Celâlin gözlerini hurmalara daldırarak mırıldandığını işittim :

— Ne güzel ağaçlar !.. Ne dinlendirici yer yarap !

Bu sözler, içimi nasıl bir sihirle tutuşturmuştu bilmem... Belki uzun sürmüş bir seyahatın verdiği nostalji, belki viskiyi bir parça fazla kaçırmış olmanın verdiği melânkoli ile ateşli ateşli tekrarladım :

— Evet... Çok güze'.

Umulmadık zamanda birdenbire gelip sallanmağa başlamış bir yelpaze gibi.. güzel: Şu yeşil çimene yemyeşil gözlü bir İstanbul güzeli havası veren bir zümrüt taç gibi güzel.. ne bileyim ben... Kafam işlemiyor, dilim dönmiyor. Güzel işte...

Benim bu saf hiddetim yanıbaşımda sırtüstü uzanmış olan ve gözlerini yumduğu için uyuyor sandığım haricîye müsteşar muavinimiz Nebil'i bir kahkaha kasırgasiyle sarstı.

Söylediğim saçmaya gülüyor sandım. Fakat o, kolunu uzatıp omuzumu dürttü :

— Sorsana niçin gülüyorsun diye ?

Ve soran meraklı gözlerimi kendisine diktiğimi görünce :

— Hikâyeyi belki biliyorsun ama, bir daha anlatayım... dedi. Bir zamanlar Osmanlı imparatorluğunun Bağdatta bir valisi varmış. Vali hazretleri boğazlarına dikkatli oldukları için bir hayli heybetli, göbekli filân... Yazın sıcaktan bunalmağa başlamış ve birgün dayanamamış, haykırmış : " — Yahu ! Bu cehennem sıcağına ne lüzum var ?„ Nedimlerinden biri hazırcevapmış. "— Efendimiz... - demiş - eğer bu sıcak olmasa hurmalar yetişmez. „ Vali ne cevap verse beğenirsin : " — Ya.. demek bu hurmalar yetişecek diye bu cehennem başladı. Baltacıya şimdi emredin, bütün hurmalaları kestirsin.„

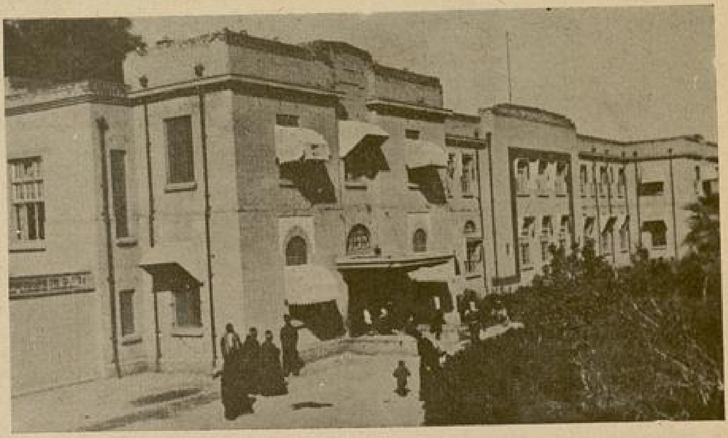

Betbaht imparatorluk şu Irakı anlamamakla hem kendine, hem Iraka ne zehirli, ne belâlı asırlar geçirmiştir.

Valinin bu emri yerine getirilmiş mi getirilmemiş mi bilmem ama... Hânekînin şu güzel bahçesinden, bu harikulâde şiirli Irak gecesinde, Osmanlı imparatorluğunun yakın ve uzak tarihine bakınca şu neticeye vardım:

" — Betbaht imparatorluk şu Irakı anlamamakla hem kendine hem Iraka ne zehirli, ne belâlı asırlar geçirmiştir. Çoğumuzun çölden bir parça sandığımız Irak, İstanbul çocuğunu " a ah... Beni Bağdatlara, Hânekinlere gönderiyorlar. Ne yapacağım ? „ diye annesinin eteğine sarılıp ağlaştığımı bildiğimiz Irak, meğer cennetin ta kendisi.

Mektepten yeni çıkan zabitlerini İstanbulda mülâzim rütbesile dolaştıran imparatorluk, buralara gönderebilmek için yüzbaşı yapardı. Düşününüz bir kere, hem cennete gönderiyor, hem rüşvet veriyor, niçin? Zira Irak neresidir ? Nasıl bir yerdir ? Halkı ne temayüldedir ? Bilmiyor.

Bu bilmeyişin sayısız felâketlerinden bugün Irak da biz de kurtulmuşuzdur. Iraklı şimdi, asfalt yollarda dolaşıyor, Diclenin, Fıratın, Zab suyunun üzerinden nefesle şişirilmiş deri keleklerle, şatlarla geçmiyor. Asma çelik köprüler kullanıyor.

Kendisini medenî imkânlardan daha fazla mahrum etmemek için imparatorluk müessesesine karşı ayaklanmış olan Iraklı, bu hedefe ulaştıktan sonra kardeşi Türkle elele vermiştir. Bu elele verişin göze vurduğu birlik manzarası imparatorluğun haritası içindeki Irak yamasının sahte Osmanlılığından çok daha inandırıcıdır.

RIZA TEVFİK

HAYATI ve ŞİİRLERİ

Ramazan G. ARIKIN

II inci basılışı yeni ilâvelerle ve daha mükemmel bir şekilde çıkmıştır.

Satıldığı yer : *Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi*

Fiatı 60 Kuruş

Şiir Köşesi :

ALTINCI DUYGU

Eskiler demiş beş hissimiz var:
Bu iddiada hata aşikâr!
El, burun ve göz, kulakla ağız
Hisleri icmal eder sanırız.

Herşey gösterir, bu zehap yalnış
Eski üstatlar fahiş aldanmış.
İnsanda en çok duygulu olan
Mübarek kalbtir, kalb yani: Vicdan.

Birşeye temas ettin mi, eller
Şekilden, halden haber verirler.
Vazifeleri derhal tükenir;
Onlardan fazla ne his beklenir?

Burun der bize: bu koku pek pis,
"Bu bir zanbaktır, bu da bir nerkis.„
Hayatta pislik o kadar galip
Ki buna hizmet demek acaip!

Göz kıymetli şey, bu pek aşikâr;
Birçok nimetler ondadır derkâr;
Fakat göz bizi ekser aldatır
Eşkâli bozar, ufku daraltır.

Duygulu kulak eziyet çeker,
Çünkü dünyada galiptir keder;
Bir sevdiğiniz "şükür„ der ise,
Yüz ahbabınız nefes nefese.

Ağız yemekte çok kıymetlidir.
"Bu acıdır der, bu lezzetlidir.„
Fakat yalancı olmasa idi,
Çok eksilirdi dünyanın derdi.

Görülüyor ki bu beş his basit,
Aleyhlerinde söz çeşit çeşit..
Pek az hizmete sonsuz külfetler
Bin bir kayguya cılız nimetler.

Hiç öyle değil kalbin hizmeti!
O, temin eder yerde cenneti.
Her his uyurken o işler daim;
Hayat, saadet onunla kaim.

Hak çiğnendikçe kalb çeker ekser;
Temiz yürekten hiç geçmez şer.
Hayat denizdir, vicdan pusula,
O hiç meyletmez sağa, ya sola.

Hak yolu onun yegâne yolu.
O yol her zaman çiçekle dolu.
Hassas ve asil çırpınan yürek
Cennetten uçmuş altın kelebek.

Duyar ve güler, duyar ve ağlar;
İğrilik onu acele dağlar.
O dünyacıkta ihtilâl kopar
O gün ki insan (iğri) ye tapar.

Küçük boyile Ummandan büyük,
Bazen bir tüydür, bazen de bir yük.
Bir ufak hata onu parçalar,
O rahat değilse bizde yok karar!.

Bütün histir o, bütün asalet!
Güya zaiftir, amma ne kuvvet!
Çok gürdür sesi, o mucizenin;
Yıldızı odur siyah gecenin.

Duyar işidir, anlar ve söyler,
Güler, sevinir, titrer ve inler,
Her bir zevkimiz oraya merbut,
Dünyada odur hakikî Ma'but.

Nasıl olmuş ta eskiler, kalbi
İhmal etmişler bir çocuk gibi?
Bence kalp demek insan demektir;
İnsanlık demek, vicdan demektir.

Kemal Derviş

Romancıdan Neler Beklenir?

Yazan: Enver Naci GÖKŞEN

Roman nedir?

Roman, hayatın bir parçasıdır. Gıdasını san'atkârın dimağından alan bir hayat... Günlük yaşayışımızdaki olgu ve duygular karşısında hiçbir hayret ve takdir hissi duymadığımız halde, aynı elemanlar sihirkâr bir kalemden; bir san'atkârın his, zevk, fikir, görüş ve parmaklarından çıkdığı zaman, büyük bir değer kazanır. Çok iyi bildiğimiz, yaşadığımız, hattâ başımızdan geçen şeyler yepyeni, bambaşka bir mahiyet alır. Hakikî san'at eserleri hayata hükmetmek nüfuz ve kudretini göstermişlerdir. Romanlarla hadiseler ve hakikat arasındaki fark fotoğrafla resim, desen arasındaki ayrılık gibidir. Halid Ziya Uşakligil: "Hayatı yapan romanlardır„ demekte yerden göğe kadar haklıdır. Realite dışında bile olsa san'at mahsulü olan bir romanın tesir ve cazibesinden kolay kolay kurtulunamaz. Esasen bir romanın muvaffakiyeti ve tutunabilmesi okunub bitirildikten sonra bizde bırakdığı tesirin, içimizde harekete getirdiği hislerin devamile ölçülür.

Roman niçin yazılır?

Konuşmasını her bilen, eli kalem tutan, başından geçen veya işittiği, bir vaka da varsa roman yazmak için icab eden materyelleri kendinde mevcud zanneder. Bir iki güzel tasvir de yapıp vak'aları, dekorları, duyguları süsliyebiliyorsa tam romancı demektir!. Bazıları da romancılığı bir istidat meselesi olarak kabul ederler. Ne şu, ne bu!.. Roman yazacak kimsenin şüphesiz kabiliyetli, ince bir görüş ve duyuş sahibi olması, herkesin göremediğini, hissedemediğini görmesi ve duyması şarttır. Fakat bununla aynı tempoda giden ve zarurî olan kültür işini asla unutmamak lâzım. Fikrî, felsefî, ictima', terbiyevî, bedîî hiçbir değeri olmıyan bir roman yazılabilir, bir tâbi tarafından basılıp kuvvetli reklâm ve şantajlarla bir haylı da satılabilir. Fakat o kadar!. Böyle eserler bitaraf bir münakkidin, bir ede-

biyat tarihcisinin eserinde yer alamaz. Yani edebiyata maledilemez..

Roman, romancının terbiye, zekâ ve ihtiraslarına göre değişik gayelerle yazılır. Para kazanmak için yazılan romanlar bir kartpostal estetiğinden ileri gidemez.

Roman, muharririnin bilgi, tecrübe, terbiye ve karakterini ortaya koyan bir miyar gibidir. Romancı ne kadar farkında olmasa da eserinde muhitinden ve kitaplarından topladığını verir. Kültürsüz ve kabiliyetsiz romanların bazı bazı parça güzellikleri bulunsa da, köksüzlüklerini roman okunub bittiği zaman hasıl olan menfî "bütün tesir„ ile meydana vururlar. Zorlanarak veya taklide yeltenerek yazılmağa çalışılan romanların nasıl yazıldığı çok çabuk anlaşılır. Bu gibi romanlar muharrirleri için iyi bir not verdirmiyeceğinden, böyle eser sahiblerine sükûtu tercih etmeleri daha hayırlı olur. Yeni yetişen gençlere tarizde bulunduğum zannedilmesin. Genç, toy, usta ve üstad kim olursa olsun, romanında bir sürü sözden başka birşey bulunmıyanların topuna aiddir sözüm. "Şaheser„ değil, fakat, "eser„ istemek ve beklemek karîin ve memleketin hakkıdır. Artık okuyucunun seviyesi yükselmiştir. Bugün, 50 sene evvel Ahmed Midhat efendinin yapmak istediğini yapmağa kalkanları görüyoruz. Efkârı umumiyeye biraz hürmet edelim. Gevelemelerle, "ah, vah !„ larla, ölümü hasret çekilecek, hased edilecek birşeymiş gibi göstermeğe çalışan romanlar da, yaşama arzularını ördürmeğe çalışmakla aynı hürmetsizliği yapmış, günahı işlemiştir.

Roman nasıl olmalıdır ?

Bu suale cevab vermek oldukca güçtür. Roman yazmanın da şüphesiz bir tekniği vardır. Fakat formülleşmiş, riyazileşmiş bir teknik değildir bu.. Romancılığın anahatları vardır. San'atkâr bu anahatlar dahilinde duyduğu ve dilediği gibi kalem yürütür, onu hiçbir kaide tahdid edemez. Herşeyden evvel romancı niçin yazdığını, maksadını bilmelidir. Güzel dilimizin inceliklerini daima gözönünde tutmak gerek.. "Anlaşılmak„ kâfi değildir. Dili işlemek, bir su pürüzsüzlüğü ile akıcılaştırmak her muharririn işi değildir. Fakat bayağılıktan kaçınmak, beylik ifadelerden kurtulmak, istendikten sonra yapılmayacak bir iş değildir.

"San'at, san'at içindir„ formülünü kabul edersek, gayri ahlâkî dahi olsa üstad romancının eseri karşısında hürmetle eğiliyoruz. Fakat şöyle böyle kalemlerden çıkan, yarımyamalak anlaşılmış felsefe anarşisile cemiyetin inandığı, mukaddes bildiği mefhumları yıkmak isteyen, bir takım parlak kelime ve cümlelerle iddialarını empoze etmeğe çalışanlar Th. Gautier ci cümlesini âlet etmek isterler ve "san'atkâr ahlâk hocası değildir.„ derler. Ancak san'atkâr olanlar için "san'at, san'at için„ dir.

Aile bağlarını hiçe sayarak, mariz ve itikatsız (bu kelimeyi sosyal manâda kullanıyorum) kafalarından çıkan serazad ve derbeder, hattâ zendost bir eda ile rastgele karaladıklarına "san'at eseridir, sual sorulamaz, hesab verilemez„ diyerek ne yapmak istediklerinin farkında olmayışlarını örtmeğe çalışırlar. Şükür ki o büyük san'at eserlerinin yapdıkları tesiri uyandıramadıkları için arkalarında kendi gölgelerinden başka kimse yoktur.

San'atkâr ve kuvvetli muharrir, romancı olmadıkları halde iyi niyetlerile sempatimizi kazanmış olanlar da vardır. Bunlar, bizi ve memleketimizi tanımağa çalışmak suretile gösterdikleri samimiyet ve hüsnüniyetle edebî ve bedіî eksikliklerini hoş gördüğümüz, kendisini sevdirmesini bilen kimselerdir. Yapdığı adaptelere bilâperva imzasını atan, bir türlü gözlerini garbdan çeviremiyen snob ruhlu mağrur romancılar yanında lisan bilmiyen, fakat yurdunu zevkleri, acıları, rengi, kokusu, ışığı.. ile tanıtmağa çalışan romancılarmız daha vakurdur, daha kıymetlidir.

Halid Ziya Uşaklıgil : «Hayatı yapan romanlardır» demektedir...

Maksadımı tekrar ediyorum : Romanlarda muhakkak müdafaa edilecek birşey, bir tez bulunsun, demek istemiyorum; karileri çocuk yerine koyarak, basitleşmekten, bayağılaşmaktan şikâyet ediyorum. Bu dileğin, muharrir, okuyucu seviyesinden birkaç derece yükseldikten sonra ancak yerine gelebileceğini de itiraf etmeliyiz.

Şaheserlerin tesirleri :

Söze başladığım zaman "hakikî sanat eserleri hayata hükmetmek nüfuz ve kudretini göstermişlerdir„ demiştim. Edebiyat ve san'at âleminde şöyle bir dolaşırsak, pek fazla olmamakla beraber, birçok büyük eserlerin, üstad eserlerinin okuyucularını büyüliyerek arkalarından sürüklediklerini görürüz. Şaheserler zamanla silinmeyecek kadar derin ve sonsuz izler bırakırlar arkalarında.. Klâsiklerden, romantiklerden birçok muharrirlerin eserleri aradan asırlar geçdiği halde günden güne okuyanları artmış, yeni nesillerin inkârına maruz kalmamıştır. Bu da kâfi gelmiyerek piyeslere, sinemalara çevrilmişlerdir. Yani şaheserleri insan dimağına nakşetmek için her vasıtadan bugün istifade etmeğe çalışılıyor..

"Romeo - Juliet„ dört yüz senedir yaşıyor. Bu gençlerin maceraları o zamanki sevdalılara tesir ettiği gibi bugün bile onlar gibi sevişmeğe ve ölmeğe can atanlar yok değildir. Hatırlardadır, daha geçen sene Amerikada Romeo - Jüliet gibi ölüme boyun eğen iki genç çıkmıştı. "La Dame aux Camélias„ diye tanılan, hakikatte ismi "Mad. Marıe Duplessis„ olan bir fahişenin hayatı "A. Dumas fils„ in kaleminden çıktıkdan sonra ikrah edilecek değil, en asil, en temiz bir hisle acınacak, hattâ sevilecek bir insanın hayatı halini almıştı. Bugün o fahişenin Parisdeki mezarı bir ziyaretgâh gibidir. Bir kötü kadından bucak bucak kaçanların bile ziyaret ettiği, Kamelya çiçekleri götürdüğü bir mezar...

Fransa madenocağı işçileri, kendi hayatlarını "Jerminal„ adlı bir romanda canlandırdığı, ıstırablarını, isteklerini yaşattığı için (A. France) e büyük bir bağlılık duyarlar ve her sene onun ölüm yıldönümü merasimini yaparlar.

"Goethe„ nin Verter'i, içindeki temiz ve asil aşkla az genci intihara sürüklememişti. Hattâ bu yüzden muharrir eserinin ikinci tabında karilerine kuvvet ve metanet tavsiye etmek, Verterin intiharile zafiyetini tebarüz ettirmeğe çalışdığını söylemek, hakiki Verterin kendisi olup herşeye mukavemet ettiğini, okuyucularının da kendisi gibi olmalarını istemek ve itiraf etmek mecburiyetinde kalmıştı.

Servantes, dünya lûgatlerine bir eserile ölmez bir kelime ilâve etti: Donkişot.. her dilde "kuru sıkıcılar„ a "donkişot!„ derler.

"Anna Carenine„ , cemiyetlerin ahlâkı üzerinde hayli muessir olmuştur. Hisleri, sevgisi analığına galebe çalarak kocasını ve yuvasını terkeden bir kadının çekdiği ıstırab, hatasını idrâk edişi, yuvasından uzak mes'ud olamayışı ve nihayet hayatına kıyışı, okuyanlara en büyük ahlâk dersini vermişti. Vesaire.. Vesaire !..

Hattâ.. Hattâ... Anadoluda köylerde, kasabalarda mektebden mektebe dolaşan muallimeler kendilerini "Çalıkuşu„ na benzetirler.

ÇIRPINAN SULAR

ROMAN : 14

MÜKERREM KÂMİL SU

..... Istikbale ait bir plân tasarlamadan, karşılıklı vaitlerde bulunmağı düşünmeden büyük kararımızı vermiş olduk.

Daima biribirimize bağlı kalacağız, yalan hayatımıza karışmıyacak, bizi ayıracak kuvvet hayatda mevcut değildir, bu sevgi bütün ömrümüze hükmedecek gibi, eskimiş ve çok defa da tatbikine imkân olmıyan sözlerle bu hissi düğümü gevşetmek mânasız olurdu. Gönüllerimizi, dudaklarımızın, sesimizin yardımı olmadan bağladık.

Onun, benim için dökülen gözyaşları hayatımın müzmin dertlerini yok eden bir kudrette idiler sanki... Âfet, içinde engin denizlerin rengi harelenen gözlerini arkadaşının yüzünde ve ellerinde dolaştırarak onu dikkatle dinliyordu. Nahide susunca yavaş yavaş:

— Mademki mesutsun, dedi. Artık fazla birşey düşünmemek lâzım. Arkaya baş çevirmeden, yaşanan ve bırakılanları bir kere daha hatırlamağa lüzum görmeden bu saadeti devam ettirmelisin yavrum. Sen söylemesen de ne kadar mesut olduğunu anlamak mümkün. Yüzünün aydınlığına ruhunun rengi vurmuş. Her hâlinde bu saadet buram buram tütüyor. Sesinle, bakışlarınla, en ince hareketlerinle adeta mesudum, mesudum diyorsun. Şimdi ben de çok iyi görüyor ve anlıyorum ki, sen eski Nahide değilsin. Hırçın, mağrur, marazî hassasiyeti yüzünden daima üzgün ve hayal hastası genç kadın artık senin benliğinden sıyrılıp çıkmış. Onun yerine doğan bu yeni varlıktan ben memnunum Nahide.

Bu çocuk bakışlı gözlerin, bu ağır düşüncelerin kaldırılması ile aydınlanan alnın ve pürüzsüz bir akan su gibi süzülen sesinle eskisinden çok daha iyi ve güzelsin. Sevgi seni de sihri içine almış. Şimdi gözleri üstüne çekişinde bile eskisine nazaran bambaşka bir mâna var. Eskiden mühlik bir kadındın. Şimdi nazlı bir çocuk gibisin. Realiteye kıymet veren insanlar için muhakak ki bu ikinci şekil daha iyi.

Ve sonra konuştular. Hayattan, istikbalden, seyahatlerden birçok şey konuştular.

***

Âfet bir gece bile kalmadan çıkıp gidecek arkadaşını, istediği, şekilde ağırlayabilmek için çırpınıyordu. Nahide bir aralık odada yalnız kaldı. Radyoda tatlı bir müzik vardı. Yine kitar çalınıyordu. Kalbinin en gizli tellerini karıştıran, titreten... bir iniltiyi, bir hıçkırık ve bir hicranlı aşkı andıran kitar sesi odanın havasını sarmıştı. Genç kadının gözlerinden - belki farkında olmadığı halde - bütün bir mazi parça parça akmağa başladı. Hatıralar!.

Bazan bedbahtlık günlerinde biricik teselli olan hatıralar...

Ve en mesut dakikaları insana zehir eden meş'um, bulanık hatıralar... Sonra belki bir filmde gördüğü, yahut ta eskiden bir romanda okuyup ta kendi hayal âleminde şekillendirdiği sahneler gözlerinin önünde canlanmağa başladılar. Saçları, gözleri, kaşları simsiyah ve pırıl pırıl esmer bir kadın bir akar su başında şarkı söylüyordu. Bu, bir davet şarkısı idi. Ses perde perde yükseldikçe güzelleşiyor, yüzünde daima değişen mânalar uçuyordu. Gel, gel diye çağırırken yüreğinin son kuvvetini bu tek kelimelere bağlıyor da - rüzgârla, ışıkla - ötelere, çok uzaklara yollamak hissini veriyordu.

Destilerini doldurup yanı başına koyan esmer kadın halâ söylüyor, çağırıyor ve daima bekliyordu. Önünden sular akıp gidiyor, rüzgâr dalga dalga çekiliyor, ufuklar kararıyor, o halâ söylüyordu. Ve sonra belki o gün de gelmiyen vefasız için ağlaya ağlaya kulübesine dönüyordu. Basık tavanlı, bahçesi kargalarla çevrilmiş bir toprak odada, ocakta yanan çalı çırpı yığınına baka baka kendi rüyasına dalan o esmer genç kadın için de ağlamak istiyordu. Kitar, uzaklardan, mesafeleri aşarak hâlâ ruhuna hükmediyor, titreyen telleri ile beraber sanki genç kadının da ruhu sarsılıyordu. Yüreğinden ses veren duygular o kadar, yüksek ve o kadar şimdiye kadar tanımadığı şekilde ruhanî idiler ki... Ömrünün henüz en güzel yılında ona, ölümü temenni ettirecek bir kudrette varlığını hükümleri altına almışlardı.

Sonra bütün bu romantik duygular dağılarak bir tek sahne ruhuna hâkim oldu. Gayet güzel, henüz çocuk sayılacak yaşta bir kız kabarık bir duvak yığını ve pırıl pırıl parlayan teller için de karşısına dikildi. Bu, şimdiye kadar hiçbir yerde görmediği, asla tanımadığı bir yüzdü. Kimdi? Bunu kat'iyen bilmiyordu. Yabancı genç kız dudaklarında müstehzi bir gülüş, bakışlarında sitemli bır ışıkla : "Sizden çok benim hakkımdı. Bana aitti o!„ der gibi kendisine bakıyordu.

Nahide silkindi. Fakat hayal uzaklaşmadı. Başını radyoya dayamıştı. Kulaklarında tatlı, derin bir musikî çağlarken yine o rüyayı görmeğe başladı. "Bir gün, o da, bu hayalin hasreti ile sarsılmayıcak, nadim olmıyacak mı ? „ Bu ses nerden, kimden geliyordu ? "Aşkının duruldüğu günlerde esef duymıyacak, belki de sizden yüz çevirmiyecek mi ? „ "Onun yaşama hakkı ve kuvveti sizden çok değil mi ? „

Nahide radyoyu kapadı. Sanki içinin derin yarasına el uzatan kuvvet onda imiş gibi elemle, kinle ona baktı. Sonra şiddetle ayağa kalktı. Odada bir aşağı, bir yukarı dolaşmağa başladı. Günlerdenberi sükûne kavuştuğunu sandığı varlığında yine fırtınalar belirmişti. Yine mantık adlı zalim kuvvet harekete geçmiş, mesudum diye çırpındığı bu en güzel, en hisli dakikalarda hayat yolunu karartmağa kalkmıştı. Kendi kendine : « Kimsin Nahide? diye soruyordu. Nesin ? Arkanda

kalan koca mazi, müphem hatıralar, ıstırap veren hayaller, maalesef görülmüş ve yaşanmış rüyalarla onun hayatına karışmağa hak kazanmış mısın?» Niçin onu bırakmadın? niçin ona sert ve soğuk görünmedin? Toy bir çocuk gibi arkasından sürüklendin, gittin. Bir zamanlar sade ve pek basit bulduğun bir adam, bir gün senin için herşey oldu. Onu doğru yola davet edeceğine kendin yolundan saptın. Yarın aranıza gölge düşürecek hatıralarından korkmıyor musun? Bir gün mazini kıskanması, müthiş buhranlarla kıvranması ihtimalini niçin aklına getirmiyorsun? Senin gibi bir kadın için bu aşkı olduğu yerde bırakmak çok daha doğru ve senden bekleken de bu idi. O zaman, bari, bütün bir ömrün sonuna kadar aziz bir hatıra şeklinde onun kalbinde kalacak, belki de ebedileşecektin. Unutsa, bir başkasını sevse, hayatın enginlerine dalsa bile, yine arasıra, bir zamanlar seni sevmiş olan kalbi ile yüzyüze gelmemesinin imkânı olmıyacaktı. Sen bir hatıra hududunu aşmadıkça onun için çok daha kıymetli olacaktın. İlerde belki karısını okşarken seni hatırlıyacak, çocukları ile konuşurken senin hayaline gülümsiyecek, bir ay ışığı, bir ses, bir hareket, herhangi bir küçük şey seni hatırlatmağa vesile olacaktı.

Fakat şimdi... Müthiş realite ile karşılaşmak üzere hayata giriyorsun. Niçin kabul etmiyorsun ki, sen onun için yaratılmış bir kadın değilsin. Senin yolun tamamile ondan ayrı olmalı idi. Korkunç bir geleceğe doğru koşuyor, hem de ürkmeden ilerliyorsun. Hayal sukutu ilerde senin için öyle müthiş olacak ki...

Gözlerinden önce damla damla, sonra dizi dizi yaşlar inmeğe başladı. Tam kurtulduğunu sandığı sıralarda yine ıstıraplarla yüzyüze gelmek ne hazindi Yarabbi. Onun için, bir kere saadetin tatlı sihrine daldıktan sonra, tekrar bedbahtlığa razı olmak ne güçtü, ne acıklı birşeydi.

Âfet odaya girdiği zaman biraz önce bir saadet humması içinde pırıl pırıl bıraktığı arkadaşını, bin yeis ile kararmış görünce şaşırdı, kaldı.

— Nahide ne oluyorsun?

— . . . .

— Nahide nen var? Bu gözyaşlarının mânasını anlıyamıyorum.

— Âfet niçin mâni olmuyorsun bana. Niçin susuyorsun ki.. kendi kendime ölüme, hattâ belki de ölümden çok daha müthiş bir bedbahtlığa doğru sürükleniyorum.

Âfet, bu aksülâmeli hiç belemiyordu. En müşkül zamanlarda bile şaşırmıyan makul ve ince görüşlü genç kadın, birdenbire irkildi. Arkadaşının ruhî bir buhran geçirmesinden ürküyordu. Gayet yumuşak, seven, okşıyan ve dinlendiren bir sesle:

— Çocuk musun yavrum, dedi. Sil bakayım şu gözyaşlarını. İnsan saadete uçarken böyle mi olmalı?

Nahide yaralı bir kuş yavrusu gibi kendini arkadaşının kolları arasına attı. Başını hayatında bu en çok sevdiği kadının göğsüne gömerek katıla katıla ağlamağ başladı.

Âfet, göğsünün üstünde çırpınan, hıçkıran arkadaşının yavaş yavaş saçlarını okşıyor, onu buhranlarından çekip almak için birçok şey söylemek istiyordu.

— Âfet, bir gün çok daha bedbaht olmak için bu kararı verdiğimi şimdi anlıyorum. Vazgeçmek istiyorum.

Âfet, Kurtar beni...

— Ne dedin, ne söylüyorsun Nahide? Vazgeçmek mi?

— Evet, hemen şimdi kaçıp gitmek, iz bırakmadan kaybolmak istiyorum.

— Nahide, artık sana ne yaptığını, ne istediğini bilmiyorsun diye haykıracağım geliyor. Daha demin bütün ıstıraplardan kurtulduğunu, saadetine inandığını söyleyen sen değil mi idin?

— Bendim. Fakat içim beni aldatmıştı. Mesudum sanmıştım. Daha doğrusu attığım adım beni saadete ulaştıracak diye ben içimi inandırmak istemiştim. Fakat hayır, hayır Âfet. Bu birleşmeye asla imkân yok. Bir an evvel geri dönmek ikimiz için de çok daha iyi.

— Sana artık normal bir insan diye bakmadığımı söylersem elbet gücenmezsin.

— Aldandığımı anlamak hata mı Âfet?

— Ortada henüz hiç birşey yokken aldanma keyfiyetini de nereden çıkarıyorsun, anlıyamıyorum. Sana kaç defa söyledim, misaller de gösterdim. Bir meseleyi böyle senin gibi ince eleyip sık dokumak bazan çok fena neticeler verebilir.

— Bazan da en doğru neticeler, bu ince düşünüşlerden sonra alınır ama.

— Lâkin geç kaldın Nahide. Herşeye, herşeye rağmen geriye dönmek için gecikmiş bulunuyorsun.

— Yine mi âlem ne diyecek diye düşüneceğim? Bir avuç insanın beni ayıplamaması, en çirkin bir dedikodu mevzuu halinde parmaklarına dolamaları için kendi hayatıma mı kıyacağım? Artık herkes bana vız gelir. Ancak, ancak kendimi düşüneceğim. Bir gün mesut olsam da söylemek istiyen, yine istediğini söyliyecek, bedbaht olsam da... Acı, çekenin malıdır. Istırap sahibine aittir Âfet.

— Asabisin. Âdet ve an'aneleri, telâkkileri, görüş ve düşünüşleri şimdi tamamile bir tarafa bırakıyorum. Gecikdik derken ben, yalnız seni ve senin hislerine varlığını bağlamış Sermedi düşünüyorum. Biribirinize karşı hiçbir teahhüde girmediğinizi, istikbalden fazla birşeyler beklemediğinizi, gayet normal şartlar altında sözleştiğinizi anlatan sen değil misin? Bırak kendini mukadderata biraz acanım. Acaba hayat, senin bu gözyaşların, bu parçalanan kalbin kadar kıymetli miydi? Saadet, saadet diye ardından koştuğumuz kuvvet, acaba böyle tamah edilecek birşey midir?

Her evlenen aşağı yukarı böyle senin gibi meçhullerle karşı karşıya bulunmaktadır. İstikbali önceden kim keşfetmiş, kaderine hâkim olabilmek kimin elinden gelmiş ki?!...

Yarın ne ile karşılaşacağını kimse bir gün evvelinden kestiremez.

— Ben yalnız kendi bedbahtlığımdan korkmıyorum Âfet.

— Anlıyorum. Kendinden çok onun için endişe ediyorsun.

— Âfet!

— Onu düşünüyorsun. Muhakkak ki onu kendinden çok daha fazla düşünmek istiyorsun.

— Çünkü onun tertemiz hayatı üstüne bir korkunç bulut gibi kapaklanmak istemiyorum. Âfet, sen yalnız beni değil; duyan, anlıyan, ıstırap çeken her insanı dilediği şekilde anlıyabilirsin. Sen görüşü kuvvetli bir kadınsın. Onun için endişe etmekte haklı olduğumu kabul etmen lâzım. Ben bu endişenin menbaını tam manasiyle kavrayacağını bildiğim için ayrıca anlatmak lüzumunu hissetmiyorum.

Genç kadın yine yumuşak, fakat biraz daha kuvvetli:

— Yine de söyliyeceğim ki haksızsın, dedi. Hep onun bir genç kızla evlendiği takdirde çok daha fazla mesut olabileceğini düşünüyorsun ve saadetin, bu hesaplar yüzündendir ki içine sinmiyor.. Fakat yanılıyorsun.. Seni bu derece seven, sana, herşeye rağmen bu derece sarsılmaz kuvvetlerle bağlanan bu adam, sanır mısın ki senin haricinde tam manasiyle mesut olabilirdi? Evet, deyip onun hayatına karışmaya kalkışmasaydın da ıstırap çekmek onun için muhtemeldi.

— Bak, nasıl sözlerimi ve kuruntularımın doğru olduğunu tasdik ediyorsun. Demek evet dediğim için de ıstırap çekiyor ve çekecek.

— Kuzum Nahide, lâstikli konuşmayı bırakalım. Senin gibi bir kadının hayatına karışmak saadetine eren bir adamın, niçin ve ne yüzden ıstırap çekmesi lâzımgeldiğini ben kavrıyamıyorum.

— Arkası var —

Bir seyahetten notlar:

Urfanın umumî görünüşü

CENUBUN İNCİSİ URFA

Değerli bir idareci elinde her yıl biraz daha terakki ve inkişaf eyliyor

Yazan: Ali Enver TOKSOY

Akçekalede tevakkuf eden trene bir şoför akınıdır başladı. Tenezzüh, kamyon, posta ve kaptıkaçtılar istasyon binasının doğu yönünde birer hayalet gibi duruyor. Lükslerin ışık verdiği daracık sahada gümrük ve şömendüfer memurlarından başka kimse gözükmiyor.

Bavulumu alıp götüren şoför, dahaben basamaklardan inmeden başka bir adamla geri döndü.

Muavin önde, ben arkada epiyce yürüdük. Yanlardaki beyaz ve yeni binalar karanlığa rağmen seçilebiliyor. Cadde oldukça düzgün.

Muavin, titrek ve sönük ziyalı bir yapının kapısını açtı.

Urfada şehir Sinema ve Tiyatrosu önünde Ebedî Şefimizin büstleri

— Otel de var amma, bir saat kalmaz çıkarız.

Uyandırılan kahveci gözlerini uğuştura uğuştura pişirdiği kahveyi kallâvi bir fincana doldurarak getirdi. Ya bu adam Yemenden gelmiş, yahut ben kırk yıldır kahvesiz kalmışım. O derece keyfimi okşadı.

Kahveci ile şuradan burdan konuşuyoruz. Nahiyede bir iki yıldır bariz bir imar faaliyeti göze çarpmakta imiş. Hükûmet konağı, jandarma nümune karakolu, modern gümrük muhafaza binaları yükseliyor ve yollar yapılıyormuş.

Muavini sordum. Dikkat etmediğini söyledi. Kafamda sayısız istifhamlar hasıl olmuştu. Geçen sene bir tren yolculuğu esnasında bizim emektar bavulun başına gelenler gözlerim önünden bir sinema şeridi halinde seyretti. Daha fazla duramazdım, kalktım.

Gecenin zifiri karanlığında düşe kalka istasyonu buldum. Şimdi iş şoför ve muavinine kalmıştı.

Tuhaf şey! Ortada hiçbirisi yoktu. Beni büsbütün bir telâş kapladı.

— Acaba?.. diyor, diğer taraftan da otomobillerin içerisinde bavul arı-

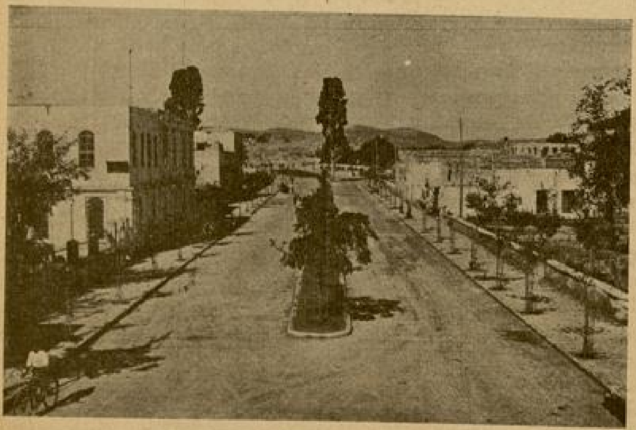

Urfa: ATATÜRK Bulvarından bir parça

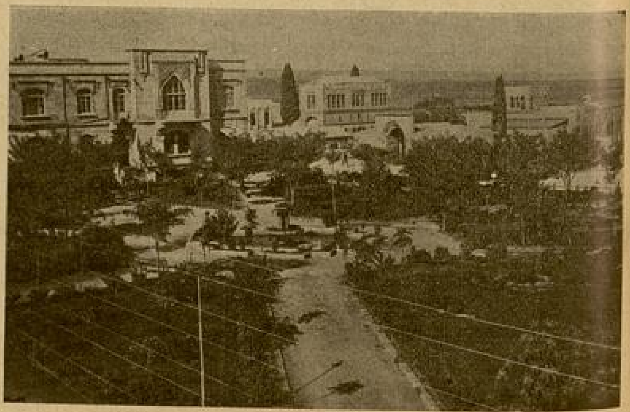

Urfa: Asri park ve Belediye oteli

sordum. Nihayet, evet, nelerden sonra nihayet yanları açık bir tenezzühte, onun beni çoktan terkettiği halde benim onu bir türlü bırakamadığım kayışsız bavulumu hali istirahat ve selâmette buldum.

*
* *

Otomobilimiz Akçekale - Urfa şosesi üzerinde bir yılan gibi kayıp gidiyor. Şoför daha evvel yola çıkmış ve epiyce yol almış bulunan 1939 modellerile boy ölçmek arzusuna kapılmış, elleri ve ayakları durmadan işliyor. Uçuyoruz sanki. Nihayet dediğini yapıyor. Onlara aşıyor ve yolu değiştirerek öne geçiyor. Bu göz kamaştırıcı sür'atin hasıl eylediği rüzgâr sağdan ve soldan içeriye hücum etmek suretile iliklerime kadar işleyen bir soğuk yaratıyor. Bereket versin, şose çok muntazam. En ufak bir sarsıntı dahi hissetmiyoruz. Elli küsûr kilometrelik yolu bir saatte katettik. Vilâyette büyük ve programlı bir çalışma olduğu daha hudutlarına ayak basarken görülüyor.

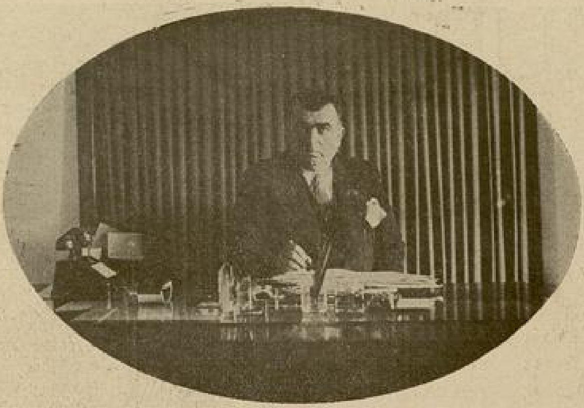

Urfanın çalışkan ve değerli Valisi Bay Kâzım Demirer

Urfâ umumi meclisinin bir ictimaını halk büyük bir dikkat ve alâka ile dinliyor

Urfa : Birecik kazası kükûmet konağı

Tanyerleri ağarıyor. Yeşil Urfanın gür ve zengin bahçeleri, eski ve yeni evleri, eserleri ve nihayet bütün hüviyeti üzerinde eşsiz ve ilâhî bir güzellik hasıl ederek söken şafak, bende ne hatıralar uyandırmıyor? On yedi sene evvelin heyecanını bütün şiddetile duyuyor ve yaşıyorum. Bir avuç müdafi, asrın son sistem harp vasıtalarıyle mücehhez galip ve mağrur bir istilâ ordusunu hemen kâmilen mahv ve ifna ederek yine böyle bir şafak vakti ebedî kurtuluş ve istiklâli temin etmişlerdi.

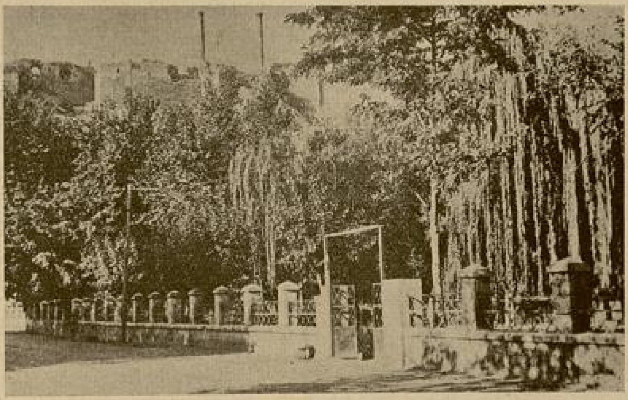

Urfa : Anzelika mesiresinin bir köşesi

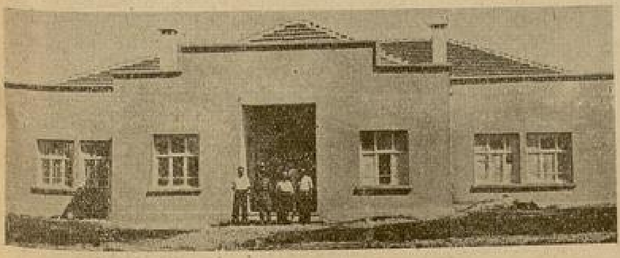

Hılvan : İlk okul binası

Ne günlerdi o günler? Şehri dört yandan kuşatan düşman bir avuç Türkü ezmek için ne mümkünse yaptı. On binlerce mermi, milyonlarca kurşun yağdırdı. Şehri karadan ve havadan günlerce, aylarca bombardıman altına aldı. Kuvvet ve erzak tedarikini gayri mümkün kıldı. Bütün bunların para etmediğini anlayınca da işi iğfale döktü. Halka ve müdafilere binbir yaldızlı vaitlerde bulundu. Fakat, on binlerce senelik koca bir Türk medeniyetini içerisinde müzeleştiren ve Türklüğünü her türlü tecavüz ve istilâlara karşı büyük bir kıskançlıkla müdafaa ve muhafaza eyleyen gözde belde ve bu gözde beldenin kahraman çocukları ne gülle ve kurşundan yıldı, ne de onların paraya dayanan vaitlerine metelik verdi. Bombardıman ve beyannameler bilâkis kendilerini kendilerine daha çok bağladı.

Ve bir avuç Türkün zafer destanını teşkil eden ve sayısız şehamet ve hamaset menkabelerile dolu bulunan müdafaa, yalnız biz Türklerin değil, bütün bir medeniyet dünyasının ve hasımlarımızın takdirlerini mucip oldu.

*
* *

Urfayı her gelişimde biraz daha değişmiş, terakki ve inkişaf eylemiş buluyordum. Bu defa ise beni büsbütün güzel bir manzara karşıladı. Misafir olduğum otel yalnız şark ve cenup vilâyetlerimizde değil, büyük garp şehirlerimizde dahi tesadüf edilmez mükemmeliyet ve konforda. İttisalinde modern bir şehir sinema ve tiyatro binası, bunların önünde enfes bir park yapılmış. Ebedî Şef Büyük Atanın tunç-

— Arkası 21 inci sayfada —

YAĞMUR DUASI

Yazan : Selâhattin KANDEMİR

Bütün avuçlar göğe doğru değil yere çevrilmişti

Köyün üstünde ağır bir hava esiyordu. Gökyüzünde, sanki köylülerle alay ediyor gibi, köy kadar bir beyaz bulut çevrilmişti. İki aydanberi yağmur yüzü görmiyen toprak, apandisit ameliyatı görmüş bir insan feryadiyle su.. su.. diye inliyordu.. Tarlalarda ekinler bodur kalmıştır. Nereye bakılsa gelmekte olan bir felâketin ruhu yakan keskin kokuları duyuluyordu. Bütün köylü, iki büklüm çınarın altına toplanmış, artık bu işe Allahın merhametini karıştırmak zamanı geldiğine karar vermiştir. Tabiî işe evvelâ köyün imamı karışacaktır.

Aksakallı, nur yüzlü yetmişlik imam, ömrünün hemen her beş altı yılında bir kere olsun böyle yağmur duaları yapmıştı. Her defasında da köylü aynı susuzlukla, aynı sözleri tekrar ederdi: «Allahım, bizi rahmetsiz koma, ekinimizi kurutma, ambarımızı çöktürme, rızkımızı eksiltme...»

Candan gelen bu sözler, tabiatla asırlardanberi savaştığı halde halâ onun esrarını öğrenemiyen insanların acizlerini ve bundan doğan derin ıstıraplarını ifade ediyordu. Yerle gök arasındaki bu anlaşılmaz münasebetlerin bazan bu kadar gerginleşmiş olmasına bir türlü akıl erdirememiş bu insanlar, köye on dakika uzaktan akan kocaderede apdest aldılar. Hepsi de biraz sonra çınar altında okunacak kur'anı dinlemek ve öğle namazını kılmak için hazırlanıyorlardı.

Vaziyet nazikti ve cidden hazindi. Civar köylerden de halk akın akın gelmeğe başladı. Mayis güneşinin oldukça kızgın ışığı altında, sisli ufuklara doğru gözün alabildiğine uzanan tarlalar arasında tektük görünen ağaçlar bile bu kafileyle birlikte köye doğru yürüyorlar gibiydi. Çünkü onlar da aynı derdin zebunu idiler..

Çınarın altına gelen köylüler alacalı büyük bir kilim üstüne bağdaş kuran imamın etrafını sarıyorlardı.. Köyün muhtarı akşamdan tam 70,000 ayet okunan 70,000 küçük taşı hamil olan çuvalı arabayla köyden getiriyordu. Yağmur duası deyip geçmiyelim, bu dua köylünün, daha doğrusu toprakla uğraşan bütün şarklı insanların mukadderatını tayin eden tabiat şartlarının sözle ifade olunmağa çalışan esrarını âdeta ifşa etmeğe çalışan hem büyük bir cehiddir, hem de insan ruhunun Allaha karşı teslimiyetini gösteren bir ruhu ikrardır.

Civar köylerden gelen kadınlar hep bir tarafa toplanmışdır.

Ilık ve hafif esen rüzgâr imamın ak sakalla çerçeveli sâkin ve mütevekkil çehresine vuruyor ve onun ağzından çıkan ilâhî sözleri göklere doğru alıp götürüyordu.. İmam, Febieyyi âlâi.. suresini okuyordu. Bu esnada biraz ötede başka faaliyet vardı. İki arabayla gelen büyük kazanlar, bakraçlar, karavanalar ve buğdey çuvalları yere indiriliyor, kurumuş bir çeşmebaşının etrafındaki düzlükte ince uzun bir hendek açılıyor ve burada da öbek öbek ateşler yakılıyordu. Su varilleri, yoğurt tasları, siniler bir kenara yığılıyor, on beş yirmi kişi bir öteye bir beriye gidip geliyor, işin başı olan muhtar herkese emirler veriyor, arada bir terliyen alnından işaret parmağını sırıyıp geçirerek alnında biriken ter tanelerini yere damlatıyordu.. bu hareketile muhtar, gördüğü işin ehemmiyetini ve kazandığı sevabın büyüklüğünü pekâlâ takdir eder görünüyordu..

Bir tarafta da kadınlar kümesi vardı. Onlar da toprak yolun öte tarafındaki hendeğin kenarına dizilmişler, erkeklerin işine karışmıyarak uzaktan bu duaya amin diyorlardı. Çocuklarsa, her vakit olduğu gibi, bu ziyafetin kime ve niçin hazırlandığını düşünmeğe lüzum görmiyerek, korkak korkak ocakların etrafında dolaşıyorlar ve arada bir annelerinin tarafına koşarak beri yakada, vukubulan mühim bir hâdiseyi kadınlara haber veriyorlardı..

Bütün bu hareketlere ve kalabalığa rağmen hertaf sâkindi. Yalnız imamın hazin ve ruhanî sesi duyuluyordu..

İnce uzun süren kur'an telâvetinden sonra imam, etrafındaki halka güzel bir hitabede bulundu.

Bu hitabe, bir vaizdi, hem dine, hem dünyaya ait en mühim meselelere dokunuyordu.. İnsan denen mahlûk hayatın hertürlü kahır ve cefasına katlanmalı, fakat hiç bir an Allahı unutmamalı, onun emirlerini yerine getirmeli, hele çalışmaktan, didinmekten bir an geri kalmamalıdır..

Bu nasihatlar yerindeydi ve mühimdi.

Onlar bittikten sonra namaza kalkıldı. Güzel sesli bir müezzinin getirdiği kamet bütün ruhlarda ilâhî bir cereyan yaratmıştı. Şimdi bütün erkekler imamın arkasında el bağlamış, derin bir tevazu ve teslimiyetle namaz kılıyordu..

İşte asıl yağmur duası namazdan sonra olur. Bütün cemaat ayağa kalkmıştı. Yüzler dönük, başlar biraz eğilmiş, gözler nemli, gönüller mahzundu.. Eller ileri uzatılmış ve avuçlar toprağa doğru çevrilmişti: bu türlü dua yalnız yağmur duasına mahsustur. Rabbin rahmetini diliyen gönüller, avuçlar açık ve toprağa dönük olduğu halde ellerini ileri uzatmışlar, imamın duasına candan, yürekten amin diyorlardı. Bu hal cidden hazindi. Ağlatıcıydı. Kur'anın yağmura ait ne kadar ayeti varsa, onlar okunuyordu ve sonra Türkçe ifadeyle de Allahın rahmetini göndermesini niyaz ve istirham ediliyordu.

Dua bitti. Bütün gönüller şimdi manevî bir rahmetle ıslanmış gibiydi. Herkesin kalbi biraz ferahlamıştı. Elbette bu kadar dusya karşı Allah rahmetini gönderecekti..

Bu dualar edilirken beride 27 kazan fokur fokur kaynayıp etrafa mis gibi keşkek kokusu saçıyordu. Kazanları tahta kepçelerle karıştıran gençler, adamakıllı yorulmuşlardı. Şimdi bütün köylüler için ikinci bir zevk faslı başlamıştı: keşkek ve yoğurt.. ilk karavana imamın olduğu gruba geldi.. ben imamın sağındaydım. Önümüze havlılar serildi. Tahta kaşıklar kondu. Ekmekler dilindi.. Hafif ve nazik lâtifeler, gönülden gelen iltifatlar, mümkün olduğu kadar tatlı gülüşmeler arasında her grup yağmur hazretlerinin teşrifleri şerefine keşkek ve yoğurt taslarına dalıp çıkılıyordu..

Ömrümün unutamıyacağım bir günüydü bu gün..

O günün akşamı köyden ayrılıyordum.. Herkese veda ederken bilmem neden içimde pek tuhaf bir ezginlik vardı. Birşeyler bekliyordum, içim birşey istiyordu. Fakat bu neydi. Bilmiyordum ve sanki bütün köylü de benden birşey istemiş te ben onu verememiş gibi mahcup vaziyetteydim.

Kasaba yolunu tuttuğum vakit bu sıkıntının sebebini anlamağa çalışıyor ve herhalde içimdeki bu azabın nereden geldiğini bulmak istiyordum. Bu esnada gözlerim gökyüzünden ayrılmıyordu. Oralarda da bir tek bulut bile yoktu. Duadan önce gördüğüm beyazlıktan da şimdi birşey kalmamıştı.

O gece hep gök gürültüleri, dolular, fırtınalar, seller arasında, kâbuslar içinde uyudum. Bu korkunç geceyi asla unutamam ve her yılın aynı ayında böyle geçirdigim geceler çok olur..

Diğer tarafta keşkek kazanları sıralanmıştı

V Â V E Y L Â

Hangi iklimlere, bilmem ne uzak gurbete gittin,
O ne meçhul. ne derin vâdiyi gaybûbete gittin...
Niye kaçtın, niye çılgınca bıraktın beni sensiz,
Yaşayan aşkımı vicdanına gömdün mü kefensiz!
Şimdi gülşen diye âmâlimi servistana saldım,
Bu kırık ömrüme gönlümle misafir gibi kaldım.
Ah... o gün gurbeti sen ruha çekerken bir içimde,
Hani herbir acı mahşerdi, kıyametti içimde.
Şimdi devrildi mi gittin diye gönlümdeki putlar.
Nerem ölmekte acep sineye geçtikçe tabutlar.
Şimdi kendim bile bilmen nasıl âteşlere yandım!
Sanırım ben de Fuzulî gibi aynen yaralandım...
Şimdi zindan gibi dünyaya siyah doldu gözümde.
Şimdi şeklin ve hayalin bile kayboldu gözümde.
Niye her lâhzası vuslatta geçen faslı götürdün?
Niçin en neş'eli sevdamızı sen yaslı götürdün?
Seni tûfanlara bindirseler ah... gitmemeliydin..
Seni öldürseler asla, yine «GİTMEM» demeliydin!
Niye gittin de biraz mihveri sarsılmadı arzın!
Hani gelsin kürenin âfeti etrafımı sarsın.
İçimin, hicrini efganını ah dinliyeyim ben.
Sanki gayyâya düşüp inliyeyim, inliyeyim ben...
Ya güneş binbir ateş kolla bütün hâke sarılsın!
Ya bu volkan gibi derdim çıkıp eflâke sarılsın...
Öyle bir darbımeselmiş gibi kopsun ki kıyamet,
Kula işkenceden etsin hani Allah ta nedamet!...

Hani bir baktığı an ruhumun ürperdiği gözler,
Şimdi volkan mı, buhurdan mı bu gönlümde tüten yer.
Hani gül penbe tenin her gece karşımda şafakdı,
Yine karşımda bulunsan, geceler olmıyacaktı.
Yeni bir aşk, yeni bir şevk ile her gün seni bilsen,
Nasıl okşar gibi çılgınca tahayyül ederim ben.
Hani hüsranımı dindirecek bir sevgili nerde!
Seni görmezken asırlar geçiyor sâniyelerde.
Hani her bahçede bir hatıramız vardı ne oldu!
Hani Bülbül, hani Güller, hani aşkın dolu bağlar.
Şimdi ruhum buna yağmurlu bir akşam gibi ağlar.
Yeridir gönlümün encâmını ben cennete yorsam.
Seni nerden haber alsam, seni ben kimlere sorsam.
Bu uzun ömrümü bir lâhzaya versem gene yoksun!
Nasıl ikna olayım ben daha sen kaç sene yoksun.
Nerde şen kahkahalar, şarkılar ah!.. hey gidi gün hey...
O güzel yerlere baktım da ben ölmüş gibi her şey.
Ah... o giryan sesi duydukça gönül yâda gelir hep.
Zümrütanka gibi vuslat bana rüyada gelir hep!..

Niye renklerle sararmış gibi bir hüznü bahar var!
Binbir efsâneli şehrin hani susmuş dili nerde!
Hani sen nerdesin akşamladığım fundalı sırtlar,
Ve alev rengi dudaklarla gelen sevgili nerde!..

Orhan TUĞSAVUL

Dizimi çekdim, doğruldum ve üzerine doğru eğildim. Ağzı ağzıma o kadar yakındı ki, nefeslerini dudaklarımda hissediyordum:

— Beni affet Mehlika!. dedim ve başım yüzüne düştü, dudaklarımı dudaklarında yavaş yavaş gezdirmeğe başladım:

— Beni affediyorsun . . . değil mi Mehlika?...

Kuru dudaklarını çenemde gezdirirken:

— Seni o kadar çok affettim ki Süleyman... dedi.. Elini yavaş yavaş kaldırarak boynuma koydu:

— Affetmeğe alışdım!.. diye sözünü tamamladı. Kollarımı sırtından geçirerek vücudunu sardım ve sadece göğsünün mukavemetini görebildim:

— Mehlika, zavallı Mehlika... Ah, ben hastayım Mehlika!..

— Hayır, sen sadece müdhiş bir adamsın Süleyman..

— Mehlika!...

Başımı boynuna sokdum ve ağlamak iştiyakile kıvrandım. Fakat vücudumda dolaşan kudretli böcek, bu böcek beni ağlatmıyordu. Başım Mehlikanın sıcak boynundan yavaş yavaş omuzlarına kaydı ve göğsüne kadar indi. Kalbinin çarpıntısını duyuyordum. Fakat ilâhların zevk dolu âlemlerindeki namütenahi sıcaklık, bütün yüzümü, bütün vücudumu kaplıyor, Mehlikanın güzel göğsü üstünde saadetlerin en büyüğü ile mırıldanıyordum:

— Bana niçin acımıyorsun Mehlika.. Ben müdhiş bir adam değilim, ben bir zavallıyım, ben kalbsiz, şuursuz bir deliyim.. Ne yapdığımı bilmiyorum, ben bir manyakım.. Bana hâkim olan tek şeyin elinde esirim., Ah, beni anlayabilsen, beni anlayabilsen...

— Seni anlayamıyorum Süleyman, zavallı Süleyman... Ben de senin gibi degil miyim? Mehpare de senin gibi degil mi? Sana, ancak insan olan mukavemet eder. Ah, biz de senin kadar bayağıyız...

№: 19

Saçlarımı okşıyor ve başımı göğsüne doğru büyük bir tazyikle basdırıyordu. Düşünmek, düşünebilmek.. Hayır, Mehlikanın kolları boynumda iken ve başım bu güzel kadın göğsünün sıcaklığında yatarken ben düşünemiyorum, hayır, düşünemiyorum. Sadece Mehlikanın kalbinin sık vuruşlarını duyuyorum.

Kollarımın bütün kuvvetile Mehlikanın vücudunu sıkarken, birdenbire onun kısık bir çığlık kopardığını ve kalbinin çarpıntısının bir anda hızlandığını duydum ve başımı kaldırarak yüzüne bakdım:

— Mehlika, ne oluyorsun?.

Gözlerini odanın bir yerine dikmiş ve bütün büyüklüğü ile açmıştı.

Dehşetle bakıyordu. Dudakları titriyordu.

— Mehlika!. dedim ve vücudunu sarstım. Birdenbire boğuk bir sesle:

— Mehpare, diye haykırdı.

Başımı hızla çevirince kapının yanıbaşında sapsarı yüzü ve dehşetle açılmış gözleri ile Mehpareyi gördüm. Düşmemek için sol eliyle kapının kanadına tutunmuştu. Lâcivert gözlerinde müthiş, korkunç bir ışık vardı. Dişleri birbirine girmiş gibi, çenesi kısılmış, moraran dudakları ince bir çizgi haline gelmişti.

Bu dehşet beni de kıpırdıyamaz hale getirmişti. Fakat Mehlika, bu, seneler kadar uzun süren saniyeler içinde birdenbire beni hızla iterek doğruldu, ikimiz de ayağa kalktık. Mehlika küçük bir adım atarak:

— Mehpare! diye inledi.

Mehpare gözlerini kinle parlatarak ablasını baştanbaşa süzdü. Onun parça parça olan tayyörüne, çıplak omuzlarına, dışarda kalmış bir tek göğsünüü çıplaklığına baktı, dudaklarını açtı, bir ıslık gibi, dişlerinin arasından kalın bir sesle homurdandı:

— Bir fahişeye benziyorsun!..

Mehlikanın boynu birdenbire dikildi, gözlerindeki bütün korku, hicap, dehşet ve sevgi yok oluyordu. Kolları kalçalarına doğru gerildi ve o da, tıpkı Mehpare gibi, dişlerinin arasından mırıldandı:

— Ben gelmeseydim, bu hale sen de düşecektim!

Mehpare kapı kanadında duran elini bıraktı, o da hırsla dikildi:

— Kendini ne çabuk satmasını biliyorsun domuz!..

Mehlika bir adım ileri atarak:

— Satan sensin, diye bağırdı. Ben değil, sen... Sevdiğim erkeği elimden alan sensin.

— Ben mi, ben?.. Onu seven benim, sen sadece bizim aşkımızı dinledin, kıskandın ve şimdi gelip kendini sattın.. kahbe!.

— Mehpare... Ben sana merhamet ettim, sen bir nankörsün.

— Merhamet mi?. Sen... Böyle mi merhamet ediyorsun?..

— Fakat Süleyman benimdi, onu elimden alan sensin. Sen onu gizlice severken o benim.... odama gelirdi, o yalnız beni severdi. Ah, nankör, sana acıyordum, onu sana bırakıp gidecektim.. sen....

Mehparenin yüzü bir ânda büyük bir kan hücumuna uğradı. Hızla yürüyerek yanıma geldi ve omuzumu tuttu:

— Söyle, benden önce onu mu seviyordun?.

Bu sahne içinde bunalmamak için doğruldum. Mehparenin elini omuzumdan çektim, birkaç adım ilerideki tabuadan bir sigara alıp yaktım ve tabiî bir sesle:

— Evet!. dedim.

Mehpare elini hızla ağzına doğru götürerek parmağını dişleri arasına sokdu. Odaya derin bir sessizlik çökmüştü. Mehlika, parça parça olmuş tayyörünün yırtılan uçlarını biribirine tut-

turmağa ve vücudunun çıplaklığını gidermeğe çalışıyor ve susuyordu.

Mehpare, elini ağzından çekti. Şaşkın şaşkın bana ve Mehlikaya bakmaya başladı. Mehlika bir koltuğa oturarak:

— Bunu şimdiye kadar anlayamazdın!. diye mırıldandı.

Mehpare yeniden canlanarak yanına sokuldu:

— Senin metresin oldu mu?.

Sırtımı çevirdim ve dışarıya, uçuşan karlara baktım:

— Evet!...

Mehlika oturduğu koltukta hafif hafif mırıldanıyordu:

— Şimdi de sen onun metresisin.. Ben herşeyi feda ettim ve artık aranızdan çekiliyorum. Çünkü.... Mehpare, ben senden daha kuvvetliyim, iradem daha sağlam.. Bu sevgiyi paylaşmak güç.. ikimizden biri, mutlaka çekilmelidir. Senin çekilmeni istemiyorum.Çünkü onun için neler feda ettiğini biliyorum, yarın ben İzmize gidiyorum.

Yeniden derin bir sessizlik başladı. Üçümüz de susuyorduk. Mehpare, lâcivert çarşafı içinde küçülmüş gibiydi. Omuzlarında ve sıkma başındaki ipek kumaşta ergin karların beyaz, yuvarlak su damlacıkları parlıyordu. Yüzü sapsarı ve gözleri sabit bakışlarla bana bakıyordu.

Mehlika ayağa kalkarak:

— İşte, ben gidiyorum!. diye fısıldadı.

Mehpare birdenbire ayağını yere vurarak:

— Hayır, diye bağırdı. Hayır.. ikimiz beraber gideceğiz. Hayır.. dur, ben de gideceğim., abla, ablacığım, beraber gideceğiz!.

Ve koşarak Mehlikanın kucağına düştü. Boğula boğula, hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. başını ablasının omuzuna bırakmıştı ve kolları ile bir çocuk gibi ona sarılarak ağlıyordu.

Mehlika başını kaldırarak yüzüme baktı ve benden bir hareket bekledi. Fakat ne tuhaf, muhakkak ki, dudaklarımda bir tebessümün çizgisi vardı. Bütün bunlar bana bir komedi gibi geliyordu. Bir anda düşündüm:

Mehpare giderse?..

Hiç birşey eksilmezdi. Hayır, hiç birşey eksilmezdi...

Mehlikanın gözlerindeki mâna yavaş yavaş değişiyordu. Hiç sesini çıkarmadan kardeşinin başını ve omuzlarını okşıyordu. Mehpare, boğuk hıçkırıklardan kurtulunca kesik kesik mırıldanmağa başladı:

— Hayır, beraber gideceğiz. Ondan nefret ediyorum, onu sevmiyorum. Hayır, istemiyorum. Bilseydim, ölürdüm ve senin saadetini elinden almazdım abla...

Mehpare birdenbire başını ablasının göğsünden çekerek, yaşlı gözlerini kinle yüzüme dikti:

— Vicdansız adam! diye bağırdı. Taş gibi duruyorsun ve bizim zavallılığımızla eğleniyorsun değil mi?. Benim kızlığımı çaldın ve şimdi utanmıyorsun.. ah, sen bir hayvansın!..

Mehlika kardeşinin omuzlarını sararak:

— Mehpare! diye seslendi.

Fakat ben... Allahım... Ben insan mıyım?. Ben duyguları, hisleri, kalbi, şuuru olan bir insan mıyım?. Niçin böyle taş gibi duruyorum, niçin ağzımdaki sigara dumanları arkasında yanyana titreşen bu kadınlara hiç bir his duymadan, sadece bakıyorum.

Bir saniye içinde vücuduna çarşafını geçiren Mehlika, kardeşinin yanına gelerek:

— Sen kal, ben gideyim! diye fısıldadı. Fakat sesi cansız ve kısıktı.

Mehpare yeniden hırslanarak bağırdı:

— Hayır, hayır.. beraber gideceğiz. Haydi.

İkisi de kapıya kadar hızla yürüdüler. Eşikte arkasına dönüp bakan Mehparenin gözlerinde, kin ve gazabın en korkunç mânası vardı. Mehlika ise, yorgun omuzları düşük, gözleri dolu dolu ve bitkin bir halde başını çevirdi, yüzüme kanamadığı bir sevginin bütün iştiyakı ile baktı: fakat ne kadar ihtiyar görünüyordu,

Koridorda onların ayak seslerini dinledim. Kapı hızla açılıp kapandı ve apartmanın taş merdivenlerinde iki çift iskarpinin çıkardığı ince sesler uzayıp kayboldu.

Başımı pencereye çevirince, kar, bütün beyazlığı ile gözlerime doldu. Kasıklarıma doğru yayılan garip, tatlı bir sızı vücudumun her tarafına uzandı ve bir anda kendi kendime gülmeğe başladım. Ah, hem ne gülmek!..

Yarabbi, ben deli miyim?. Ben hastamıyım?. Fakat niçin gülüyorum, neden bu kadar büyük bir zevkle gülüyorum?

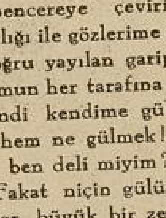

İKİNCİ KISIM

— 1 —

LEYLÂ

« Ve işte Rebeka, destisi omuzunda olarak çıktı ve genç kadın bakılışta çok güzeldi. Pınara indi ve destisini doldurup çıktı. Ve köle onu karşılamak için koşup dedi: Rica ederim, senin destiden bana biraz su içir! » Takvin 16 - 24

Odayı yakan güneş, artık köylere doğru kaçmağa başladı. Kavruk toprak, yer yer büyük ve sık çatlaklarla, seyrek ve cılız ağaçlarla stepin boşluklarına uzanıyor. Geçtiğimiz yollarda kurumuş, küçük göl çukurlarına rastlıyoruz. Bazan bir istasyondan sonra sıska beygirlerin ağır ağır dolaştıkları, yüzü kararmış köylülerin kısa boylu vücutlerini bükerek çalıştıkları harmanlara tesadüf ediyoruz. Küçük, çıplak köylü çocukları tiz çığlıklar kopararak trene doğru koşuyorlar. Bazan içlerinden birinin yerden kurumuş bir çamur topağını kompartmanlara doğru fırlattığı oluyor.

Ova bir türlü bitmek bilmiyor. Adanadan itibaren geçtiğimiz bütün ovaların en büyüğü bu Konya çölü... İnsan, bütün bu sarı toprağa, kurumuş otlara ve kuru ağaçlara bakdıkça, suyun berrak, durgun hali gözünün içinde daha kudretli bir mâna alıyor. Boğazının kuruduğunu, dudaklarının susuzlukdan yandığını hissediyor.

— Aa, bakın işte bir serap!..

Kompartman arkadaşım, genç kadın eliyle ta ilerdeki bir noktayı gösteriyor:

— Görüyor musunuz? İşte, şu kuru ağacın sağında bir göl... Bakın, iki yanında söğüt ağaçları var.. su, ne güzel parlıyor.

— Hangi tarafta hanımefendi, göremiyorum!..

— İşte, şu söğüt ağaçlarına bakın, sağa doğru, evet.. o tarafa.. gördünüz mü?.

— Hayır...

— Ah, ben de o kadar çocuklaşıyorum ki... Serabı herkes göremez.. Mamafih, gözlerinizi ovaya dikin, siz de bir serap bulursunuz.

Genç kadın iri siyah gözlerini ta ilerdeki kuru bir ağaca dikerek dalğın dalğın bakıyordu:

— Allah, insanları aldatmaktan niçin bu kadar zevk duyuyor? Tasavvur edin, ya biz günlerdenberi susuz kalmış zavallı yolcular olsaydık? O zaman bu saraya nasıl koşacakdık, sevinçden nasıl bağıracakdık.

— Arkası var —

SAADET ÇENBERİ

Yazan : İlhan S. Tanar

Çoban, dut ağacının irili ufaklı ışık parçalarile yeryer yamalı gölgesine uzanmış, yanık yüzünde çiğ bir parıltı ile ışıldayan mavi gözlerini kısarak biraz ötedeki bayırda otlayan sürüyü gözliyordu. Ta uzakda, dağların arasına düşmüş kırık bir cam parçası gibi görünen boğaz, gökyüzünün kızıllıklarını ve maviliğini aksettiren bir sedef gibi parlak ve renkliydi. Kızgın toprağın ve kuru otların baş döndürücü kokusunu genzine dolduran rüzgâr, güneşten kızıllaşmış kıvırcık saçlarını karıştırıyor, güneş açık mintanını şişiriyordu.

Genç çoban etrafını kuşatan güzel dekorun farkında değildi; elindeki kuru başak sapını emerek biraz evvel başının üstünden geçen tayyarenin bir benek halinde kaybolduğu ufuklara bakıyordu. Yine sürüyü ağıla götürmek zamanı gelmişti. Ertesi sabah yine taze ot peşinde dağları dolaşacaktı, sonra tekrar akşam.. Yine ağıla dönüş.. Ne idi sanki bu ? Hayat mı ? Ancak iki, üç saatlik yol olduğu halde, Boğaz sahillerine bile senede bir defa ya iner ya inmezdi. Tepelerin arasında kıvrıla kıvrıla uzayan asfalt yolda hızla kayan renk renk, biçim biçim otomobiller ona ürkeklikten başka bir his vermezdi. Fakat yaşı yirmiye yaklaşdıkca, pek yakınındaki bu medeniyet vasıtalarile yavaş yavaş alâkadar olmağa başlıyordu.

Başak dalını dişlerinin arasında gıcırdatarak söylendi :

— Ne mutlu şu geçen tayyareciye!. Dünyayı görüyor.. Kalabalık şehirlerde kimbilir neler, neler vardır. Benimki de yaşamak mı sanki! Birgün bırakıb kaçacağım bu koyunları !

*
* *

Çobanın gıbta ettiği tayyareci biraz sonra tayyare meydanında kendisini karşılamağa toplananların alkışları arasında yere indi. Gazeteciler, son seyahatinin nasıl geçdiğine dair birkaç söz kapmak ümidile etrafında koşuyorlar, fotoğrafcılar yandan, önden, arkadan, konuşurken, gülerken birçok resimlerini çekiyorlardı. Kalabalığın içinden kurtulub da Hava kurumu tarafından kendisine verilen buketi yanına alarak evine gidinceye kadar bir saatten fazla zaman geçti.

Apartmanına gidince, elbiselerini değiştirerek koyu renk bir kostüm giydi. Yorgun ve uykusuz olmasına rağmen, geceyi evinde, tek başına geçirmekten ürküyordu. Çiçekler, iç açıcı renkleri ve neş'elerile sanki onun yalnızlığı ile alay ediyor gibiydiler.

Kalabalıkla biraz oyalanacağını ümid ederek, müzikli restoranların birine gitti.

Salondan içeri girib de her zamanki masasına doğru yürürken kulağına hiç de yabancı gelmiyen bir sesin kendisini çağırdığını duydu :

— Ooo, bizim Kerim gelmiş, bu gün döneceğini gazetelerde okuduktu ama, doğrusu bu akşam burada buluşacağımızı ummuyorduk.

Döndü, masaların birinden genç bir adam ayağa kalkmıştı. Yanında parlak saçlı, yumuşak bakışlı bir genç kız da vardı.

— Ne iyi tesadüf, tabiî bizim masaya oturacaksın. Tebrik ederiz Kerim, Kazandığın muvaffakiyetlerle her zaman iftihar ediyoruz. Ama, seni görmiyeli aylar oldu.. Evlendiğimizi duydun muydu? Tayyareci, arkadaşının masasına oturdu: Evet, nişanlandığını duymuştu. Zaten bütün ıstırabı, asabiyeti de o yüzden değil miydi ? Şimdi arkadaşı Necdetin karısı olan bu genç kızı bir zamanlar o da çok beğenirdi.. Hattâ talib bile olmuştu. Fakat genç kız, Kerimin bütün şöhretine, muvaffakiyetlerine rağmen, bellibaşlı bir işi bile olmıyan fakat kalın, manâlı bir sesle şarkı söylemesini bilen Necdeti ona tercih etmekte tereddüt etmemişti.

*
* *

Yemeğin sonuna doğru genç kız :

— Bu gece Almanyadan yeni dönen Tenör Sesler'in konseri var, oraya gideceğiz, dedi. Bir senedir Almanyada idi, büsbütün fevkalâde olmuş, diyorlar. Necdet te pek merakta...

Kerim, heyecanını zabta çalışarak :

— Necdetin sesi de ondan aşağı değildir.

Dedi. Necdet, sinirli bir hareketle vazoda çiçeklerin arasından çekdiği bir yasemenin yapraklarını bölüyordu :

— Ben mi? Benim sesim hiç canım.. Sesler'in sesine malik olmak için, birçok şeyler feda edebilirdim.

Tayyareci Kerim: "o hiç,, dediğin ses bende olsaydı, yanındaki kızın nişanlısı ben olacakdım.. diye düşündü.

Bir sene evvel bir gece, genç kızın evinde bir toplantıdan sonra hemen hemen kalbini açıb evlenmek istediğini söylemek üzere iken, Necdet, denize karşı pencerelerden birinin önünde durarak "Siyah gözler„ isminde bir Rus romansını söylemeğe başlamıştı. Remidenin gözleri hayret ve takdirle Necdete takılıp kalmıştı. Genç kızın hayranlığını gözlerinden okuyan Kerim, aynı bakışların kendisine çevrilmesi için o anda neleri feda etmezdi. Evet, aralarındaki müvazeneyi Necdetin sesi bozmuştu. Terazinin ters tarafını ağır basdıran bu, bir şarkı ve küçük fakat kalın ve tatlı bir erkek sesiydi. Şimdi, Kerim bütün memleket halkının iftihar ettiği, meşhur, kahraman bir tayyareci olduğu halde, yerine kimse-

Bir sene evvel bir gece, genç kızın evinde bir toplantıdan sonra hemen hemen kalbini açıp evlenmek istediğini söylemek üzere iken.

Şimdi ne yapmak isterdim, bilir misin ? Bu ağır paltoyu sırtımdan atarak otomobilden fırlamak.

nin tanımadığı, ancak birkaç dostun ve karısının dinlediği şarkılar söyleyen Necdetle yerini degiştirmeğe derhal razıydı.

Halbuki, Necdet hiç de mes'ud değildi. Yemekten kalkıb, Kerimden ayrıldıktan sonra, Cemal Sesler'in konserine gitmek üzere otomobile bindiler.

Remide, taksinin yumuşak kanapesine iyice yerleşerek kocasına sokuldu, elini onun elinin üstüne koydu.

Necdetin sesi yarı öfkeli, yarı müstehziydi :

— Olur şey degilsin, karıcığım, tam on iki aydır evli olduğumuz halde, yeni flörte başlayanlar gibi hareketler yapıyorsun.

— Ne yapayım Necdet, elimde değil, seni hâlâ öyle iradesizce seviyorum ki... Sen mes'ud değil misin ?

— Şüphesiz !. Dünyanın en talihli adamı benim !

— Başka bır insan olmayı arzu etmezdin, değil mi?

— Asla !

Konser, salonuna girdikleri zaman orkestra başlamak üzereydi. Yerlerine oturdular. Bir iki dakika sonra Cemal Sesler sahneye çıkdı.

Dalgın bakışlı, yakışıklı bir adamdı. İlk şarkıya başlar başlamaz salondaki bütün kımıldanmalar durdu. Dinleyenler, bu ilâhî sesin en küçük bir nüansını bile kaçırmamak ister gibi sanki nefeslerini tutuyorlardı. Bir gün sesini aile ve birkaç dost kulaklarından başka kulaklara, kalabalık kütlelere duyurmak emeliyle yaşayan Necdet, birden bu harikulâde sesin sahibini şiddetle kıskandığını hissetti. Bu sesin yanında kendi sesi, kanarya ile, bülbülle yarışa çıkan budala bir karganın ötüşünden farksızdı. Perde perde yükselen sesle kendinden geçer gibi olarak, istediğini yapamıyan, yaratamıyan san'atkârın ıstırabile dişlerini sıkıyordu. O da sesile tanımadığı kalabalıkları büyülemeyi, hayran etmeyi istiyor, arzusuna asla muvaffak olamıyacağını idrâk ettiği için yeis ve ıstırab içinde kalıyordu. Remidenin elini yine kendi elinin üstünde hissedince, başını bile çevirmedi. Karısının yanında oturduğunu, varlığını unutmutu. Seslerinki gibi harikulâde bir sese malik olabilmek uğrunda, sevdiğini sandığı karısını pek kolaylıkla feda edebileceğini ilk defa olarak düşündü.

Ertesi sabah, büyük tenör Cemal Sesler, karısile beraber, otomobille Şişliden Tarabyeye gidiyordu. O gün öğleden sonra, o tarafta bir bahçede şarkı söyliyecekti. Havanın sıcak olmasın arağmen otomobilin kapıları sımsıkı kapalıydı. Cemal Seslerin arkasındaki paltonun yakası, kulaklarını ve burnunu örtecek kadar kaldırılmıştı.

Karısı, yanında, o sabahki gazetelerin sitayişkâr ve hararetli makalelerini okuyordu.

San'atkâr, gözlerini her dönemeçde bir başka güzellik alan manzaradan ayırmıyarak :

— Bırak, okuma ! dedi. Niye yarar? Benim en küçük yaşama zevklerinden bile mahrum olmamın önüne geçemedikten sonra bu güzel havada camları kapatıyoruz. Ağzımı, burnumu muhafaza etmeğe mecburum. Bir tek sigaranın bir dakikalık keyfini sürmekten bile mahrum bir adam.. Ancak başkalarına zevk duyurmak, hoşca vakit geçirmek için dünyaya gelmiş gibiyim. Onu yapma, bunu yapma ! San'atımın, mesleğimin elinde bir esirden başka neyim ki!.

Dalgın gözleri büsbütün bulanıklaşmıştı. Renkli bayırlara bakarak sayıklar gibi ağır ağır, kesik kesik mırıldandı :

— Şimdi ne yapmak isterdim, bilirmisin ? Bu ağır paltoyu sırtımdan atarak otomobilden fırlamak, dudaklarımın arasında bir sigara ile şu dağların tepelerine çıkmak, boğaz olacağımı, sesimin kısılacağını düşünmeden gömleğimin yakasını açmak isterdim. Soğuk alacağımdan korkmadan yumuşak ve nemli otların üstüne uzanıb gökyüzüne doya doya bakmak isterdim. Havasız salonlarda binlerce kişinin önüne çıkıp sevmediğim şarkıları söylemektense, şu uslu, sâkin kuzuları, keçileri güden çobanın yerinde olmağı isterdim.

Eliyle, bir dut ağacının irili ufaklı ışık parçalariyle yer yer yamalı gölgesine uzanarak, bayırda otlıyan sürüsünü gözliyen, yanık yüzlü, göğsü açık mintanının içi rüzgâr dolu, elindeki kuru başak sapını emen genç bir çobanı gösteriyordu.

YOZGATTA
BİR SAĞLIK

Yazan:

Yozgadın ilk hastahanesi bu bina imiş

Sonra buraya taşınmışlar

Vali Bay Feyzi Gürel ile meşhur çamlıktan dönüyoruz. Şehrin çamlık yolu üzerindeki methali büyük bir bina ile süslüdür. Bu bina, Yozgadın memleket hastanesidir, dediler. Otomobilimiz oraya doğru döndü, geniş ve çiçekli bir bahçeye girdik. Hastanenin içindeyiz.

Gerek dışından ve gerekse içinden görünüşü ile bu binanın, alelâde sağlık müesseselerinden biri olmadığı derhal anlaşılıyordu. Genç doktorların bize ikram ettikleri kahveyi içtikten sonra kalktık, şimdi binanın içini gösteriyorlar. İlkönce alt katta geziniyoruz. Burada geniş bir hol vardır. Bu holdan iki tarafa iki koridor uzanmış. Koridorun solunda Başhekim odası, doktorların banyo odası, sıhhiye heyeti odası, bakteriyoloji, kimya lâboratuarı vardır. Burada kan tahliline ait olan makinede üçyüz kanı birden tahlil edebilecek en son sistem bir makine göze çarpıyor. Bize refakat eden başhekim Bay Ziyaettin Tanana sordum:

— Bu makineye, kudreti nisbetinde, ihtiyacınız oluyor mu?

— Hayır, dedi. Bu muhitte kana sirayet edecek müstevli hastalıklar yoktur. İcabı halinde geniş mikyasta tahliller yapabilmek için büyük makine getirtmişler. Bugün bize büyüklüğü nisbetinde lâzım olmıyan bu makineye yarın belki muhtaç olabiliriz.

Yozgat Valisi Bay Feyzi Gürel

Tahliller lâboratuarının yanıbaşındaki oda, hastanenin kütüpanesidir. Buraya şimdiye kadar beşyüz liralık kitap getirtilmiş. Bunların hepsi bittabi tıbbî ve meslekî kitaplar.

Vali Feyzi Gürel anlatıyor:

— Bu hastane sayın selefim Baran tarafından vilâyet bütçesile yaptırılmış. Ben Yozgada tayin edilince, bu muazzam eserin noksanlarının derhal tamamlanıp umumî istifadeye biran önce kavuşturulmasını istedim. İki senedir faaliyet halinde bulunan bu müessese, vilâyetimizden verilen senevî 63 bin liralık bir bütçe ile idare olunur. Hastanenin şu gördüğünüz kütüpane kısmına her yıl iki yüz lira kitap parası veririz.

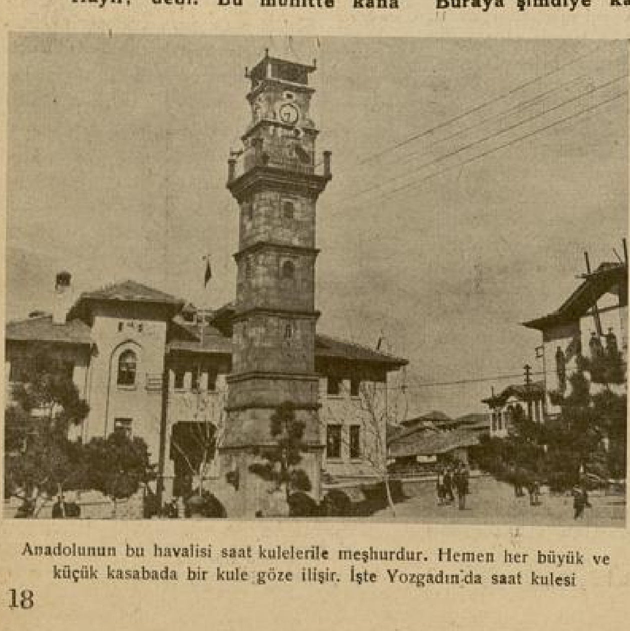

Anadolunun bu havalisi saat kulelerile meşhurdur. Hemen her büyük ve küçük kasabada bir kule göze ilişir. İşte Yozgadın'da saat kulesi

Kütüpaneyi terkettik. Karşı odalara geçiyoruz. Burada haricî hastalıklar tedavi ediliyor. Hemen her odada bütün yataklar hastalarla dolu idi. Holün sağ yanındaki koridorun iki tarafına sıralı odalar, ayak tedavisine gelen hastalar kısmı ile röntken dairesidir.

Karşı yanda hekim yatak odası, dahilî ve haricî telefon dairesi ve yemek odaları göze çarpıyor. Hastanenin telefon teşkilâtı dahilde otomatiktir.

Ayni katta aczane ve elektrik tedavi odalarını da gördükten sonra ikinci kata çıkıyoruz. Burası asıl hasta katıdır. Dahiliye ve hariciye servislerinde hastaları birer birer gördük. Odalarda yatak sayıları, havayı ifsat etmiyecek şekilde mahdut ve yekdiğerinden fasılalıdır. Sıra ile şunları görüyoruz: Erkek cerrahî servisinde hastalar, nisaiye kısmının lâvaj ve muayene odası, kadın dahiliye servisinde hastalar, doğum odası, bu katta en çok etüde değer daire, ameliyathane kısmıdır. Birkaç odadan mü-

Yozgat hastahanesi başhekimi Ziyaettin Tanan

Arkadaşımız Hulûsi Günay, Başhekimden izahat alıyor

NÜMUNELİK YUVASI..

Hulûsi GÜNAY

Yozgat memleket hastahanesinin arkadan görünüşü

rekkep olan ameliyathaneyi, şimdiye kadar gördüğüm bir çok hastanelerin ameliyathanelerinden zengin bulduğumu itiraf edebilirim. Pantafos ismi verilen meşhur "Gölgesiz ameliyat„ lâmbalarından bir tanesi de bu hastanededir.

Asansörü, teshin vasıtaları, strilizasyon cihazi ve buna ait fennî tesisatı pek mükemmel olan Yozgat memleket hastanesinin asıl ve en başlı hususiyeti, zengin olsun fakir olsun herkesi meccanen muayene ve tedavi etmesi, sonra da kendi mikyasında kadro itibariyle tam teşkilâtlı olmasıdır. Bir çok hastanelerde göze batan kadro noksanlığı burada mevzuubahis değildir.

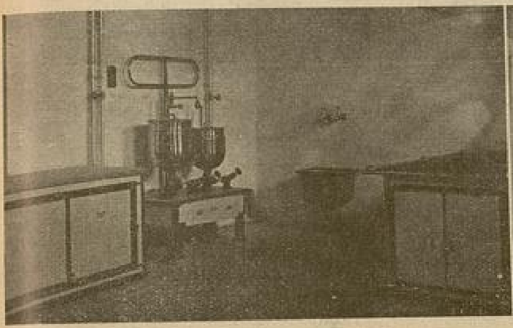

Mutfak dairesi

Koridor

Avrupada ihtisas yapmış olan Başhekim ve dahiliye mütehassısı Bay Ziyaettin Tanan izahat vermeğe başladı:

— Bir dahiliye mütehassısı, bir operatör, bir röntken mütehassısı, bir nisaiye ve doğum mütehassısından mürekkep olan kadromuz, tamam ve muhit hastalıkları için kâfidir. Hastanemizde her gün 15 - 20 kişi ayak tedavisine gelir ve derhal muayene edilir. Polikliniğimizin yarısını sıtmalıların muayenesi teşkil eder. Barsak kurtları ve diğer emrazı mütenevvia, verem ve frengi bu vilâyette yok gibidir.

Banyo dairesi

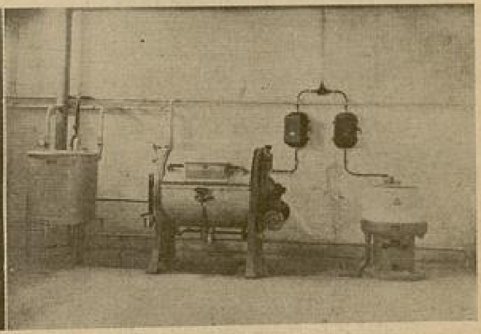

Çamaşırhane

— Bina ne kadara mal olmuştur?

— 270 bin liraya.. Yeni Valimiz Bay Gürelin himmetleriyle her ihtiyacımızın derhal cevaplanmakta olduğunu söylemeği borç bilirim. Başımız dara geldiği zaman kendilerine gider ve istediklerimizi temin ederiz.

Hastanemizin operatörü Hayri Gagan, kendisine meslekî bir muhit yapmış kıymetli bir ameliyatçıdır. Bu itibarla ameliyatı icabeden hiçbir hastamız buradan İstanbula gönderilmemiş, kendi ameliyathanemizde, kendi operatörümüzün muvaffakiyetli eliyle ameliyat ve tedavi görerek çıkmıştır. Keza röntkenci arkadaşımız Ahmet Talaslının da kıymetli bir şahıs olması hastanemizi muhite pek yararlı bir hale getirmiştir.

— Yatak adedi nedir?

— Ellidir. Fakat yakında bunu 65 yatak yapacağız. Müracaatın fazlalığı bizi buna sevkedecektir. Meccanî muayene usulü bizde umumîdir. Yalnız Yozgattan değil, yurdun hangi semtinden hasta gelse, memnuniyetle kabul eder ve itina ile bakar, tedavi ederiz.

***

İşte, Anadolu içinde umulmıyan bir sağlık müessesesi.. Küçük bir vilâyetin pek mütevazi bütçesinden ayrılan para ile vücude getirilen bu büyük eser, Yozgat için büyük bir şereftir.

Hastahane önünde (Sağdan sıra ile) Başhekim, muharririmiz, Belediye reisi

HATİCE HOCA

Soğuk bir kış günü... bir haftadır durma dinlenme bilmiyen sinsi ve sinirletici bir yağmur saçaklardan fasılalı damlalar halinde dökülüyor. Sokakların üstüne koyu ve ıslak bir çarşaf gerilmiş gibi... bu çarşaftan kâh toz halinde bir buğu, kâh seyrek damlalar halinde fasılalı bir su sızıyor... bu sızan su, bu serpilen toz insanların ciğerlerine kadar işliyen bir nemlik yapıyor ve her nefes alışta bu yapışkan nemliğin göğsünüze dolduğunu duyarak titriyorsunuz.

Sokaklar her saniye yükselen bir çamur tabakasiyle örtülü... yollar taşla mı döşeli, toprakla mı, yoksa kaypak ve mülevves bir balçık yığınıyla mı?

Hatice hoca, hergünkü gibi Aksaraydaki evinden çıktı; hergünkü gibi birkaç kuruş az sarfetmek için Beyazıta kadar yürüyecek ve orada, aktarmasız bir tramvayla Harbiyeye gidecekti. Altmışlık kadın, topuklarına kadar inen siyah mı yeşil mi olduğu belirsiz bir mantonun eteklerini bir eliyle kaldırarak, öteki eliyle uzun saplı şemsiyesine dayanarak yürüyordu. Ayağındaki lâstiklerin altları o kadar aşınmıştı ki kaypak çamurlarda sendeleyip düşmemek için, siyah mı yeşil mi olduğu belirsiz, şemsiyesinin bir baston gibi uzun sapına var kuvvetile dayanıyordu.

Hatice hanım "Hatice hoca„ ismini ne vakit almıştı? Bunu artık kendisi bile hatırlıyamıyordu. O kadar eski, eski bir hikâyeydi bu...

İsmi gibi varlığıyle kaynaşmış ve birleşmiş olan bu "hoca„ kelimesi ona o kadar tabiî ve yakın geliyordu ki kendisine sadece Hatice hanım diyenlere hayretle bakıyor, bu hitapta bir eksiklik, bir gayri tabiîlik buluyordu. O kadar ki bir gün bir mecliste tanımadığı bir kadın kendisine adını sorduğu zaman hiç düşünmeden:

— Hatice hoca... diye cevap vermişti.

Onun hocalığında bir hususiyet vardı. Herkes gibi bir mektepte çocuklara ders öğretmiyor, hastalık veya başka bir sebeple mektebe gönderilemiyen, imtihanda muvaffak olamıyan, sınıfta arkadaşlarından geri kalan çocuklara hususî dersler veriyordu.

Onun hocalığı hiç beklenmedik bir tesadüften başka birşey değildi. Evlerde gündelikle terzilik eden annesi, onu rüştiye mektebine göndermiş ve bu mektebi bitirince kendisine yardımcı olarak yanına almıştı. Daha on üç yaşındayken Hatice annesile beraber, Şişlinin ve Nişantaşının zengin konaklarına girip çıkmış, onunla beraber haftalarca o konaklarda dikiş dikmişti. Bir gün - Hatice o günü ömrünün sonuna kadar unutmıyacak - Refik paşanın evinde, kendilerine tahsis edilen odada annesile beraber dikiş dikerken (yeşil yünden bir esvabın etek uçlarını kıvırıyordu) birdenbire kapı açılmış, hanımefendi, on yaşındaki oğlunu - Şadan - elinden tutarak içeri girmişti.

— Kuzum Hatice, sen rüştiyeyi bitirdin, okumuş bir kızsın? Şadana şu dersini öğretiver kızım..

İşte o günden sonra Hatice, annesile birlikte dikiş dikecek yerde Şadana hocalık etmeğe başlamış ve ondan sonra da hanımefendi onu ahbaplarına tavsiye etmiş, talebelerinin sayısı artmış ve nihayet Hatice hoca olarak kalmıştı.

Kaç neslin tenbel, hasta ve şımarık çocukları onun elinden geçmişti! Bugün pek çoğu büyük mevkilerde olan kaç talebeye sınıflarını geçebilmeleri için yardım etmişti! Onların hepsi, birer birer onun önünden geçip gitmişler, hayat yollarına devam etmişler, binbir vak'a ve hâdiselerin kahramanı olmuşlardı; fakat o, on üç yaşında olduğu gibi bugün de sadece "Hatice hoca„ dan başka birşey değildi. Muayyen saatlerde muayyen bir evin kapısını çalan, küçük veya büyük, şişman veya zayıf, sarışın veya esmer, akıllı veya aptal olsun kendisi için yabancı bir talebeden başka birisi olmıyan bir çocuğa dersini öğreten ve sonra geldiği gibi sessizce çıkıp giden siyah bir gölge...

Onun kendisine mahsus bir şahsiyeti var mıydı? Bunu başkaları değil, kendisi bile bilemiyordu. O, kibar ve zengin ailelere girip çıktığı için biraz onların görüş ve yaşayış tarzlarını almış, fakat bunları pek benimsemiyerek Aksaray muhitile Şişli muhiti arasında ortada kalmış zavallı bir kadındı. Kendi etrafındakiler onu başka dünyanın bir insanı gibi benimsemiyorlar, girdiği aileler ise onu parayla çocuklarına ders öğreten bir hocadan başka türlü görmiyorlardı.

İşte bunun için Hatice, evlenememişti de... Aksaraylılar ona kadar yükselmekten korkmuş ve çekinmişler, Şişlidekiler ise onun seviyesine kadar eğilmeği akıllarından geçirmemişlerdi.

Hatice hoca uzun saplı şemsiyesine dayanarak Bayezit meydanına kadar gelmişti. Boynundaki renksiz yün sargıyı burnunun uçlarına kadar kaldırarak bir çeyrek saat kadar bekledikten sonra nisbeten boş bir ikinci mevki arabaya binip yerleştiği zaman derin ve rahat bir nefes aldı. Kırk yedi senedenberi o, kendi muhitinden ayrılıp Şişli'e gitmek için bindiği bu tramvaya ayak bas'rbasmaz böyle bir "oh!„ çekerdi. Aksaraydan kaçmak istediği için değil; nitekim akşam dönerken Harbiyede tramvaya bindiği zaman da böyle bir memnuniyet duyardı. Ömrünü fakir bir muhitle zengin bir muhit arasında mekik dokuyarak geçirmiş olan bu ihtiyar kadında, her zaman için böyle bir tehlikeden kaçıyormuş gibi telâşlı bir hal vardı; hattâ talebelerinden birinin evinden çıkıp ötekine giderken de aynı hafifliği duyar, ihtiyar yüzü "çok şükür tehlikesizce kurtuldum!„ diyen korkak bir manâ alırdı.

Harbiyede tramvaydan indiği vakit saate baktı. Beş dakika gecikmişti. İhtiyar bacaklarının bütün kuvvetile Nişantaşına doğru koşmağa başladı. Bunca senedenberi tanıdığı bu ailenin böyle küçük bir teehhür yüzünden kendisine acı bir söz söyliyeceğinden korkuyordu; fakat beklediği gibi olmadı, apartmanın kapısını açan beyaz önlüklü hizmetçi kızın da, iki saniye sonra koşup gelen Zehranın da yüzlerinde memnun, hattâ mesut bir tebessüm vardı.

— Hocanım, lâstiklerinizi çıkarmağı unuttunuz.

— Telâş ettim yavrum; unutmuşum; kusura bakma!

Aksaraydaki soğuk ve rütubetli evden çıkan için, bu sıcak ve aydınlık ev cennet gibi bir yerdi. Hatice hanım bütün vücudundan saadete benzeyen ılık bir rahatlığın geçtiğini duyarak gözlerini kapadı. Bir iki saat sonra, bu yabancı ellerden kaçıp kendi karanlık odasındaki mangalın başına oturarak kahve cezvesini ateşe süreceği zaman da yine bu saadete benzeyen rahatlığı duyacağını ve kendi kendisine:

— Paraları kendilerinin olsun, bana küçük evim yeter... Burada başımı dinlendiriyorum, diyeceğini şimdi düşünmüyordu hiç...

Ders odasına girdiler. Bugün masanın üstü boştu. Hattâ ders yaparken kaldırılan yeşil kadife örtü bile yerindeydi.

Yazan:
MUAZZEZ TAHSİN BERKAND

— Bugün ders yok hocam...

— Niçin kızım?

— Artık ders almıyacağım..

İhtiyar hoca, göğsünün üstüne bir bıçak saplanmış gibi nefes almadan durmuştu. Demek, ayda on lira kaybedecekti. Altı ay içinde elinden kaçan ikinci dersiydi bu...

— Nişanlanıyorum hocam...

— Ya!..

Zehra, hocasının yüzündeki acıyı görmeden kendi saadetine gömülmüş gibi sözünde devam ediyordu:

— Feridle nişanlanıyorum... hani, on beş gün evvel ders odasına ağabeyimle beraber gelen genç...

— Çok iyi kızım... o halde ben gideyim artık...

Zehra birdenbire durdu. Bunca senelik hocasının neden böyle bir saniye içinde yabancılaştığını anlamıştı; fakat onun sesindeki heyecandan müteessir oldu:

— Niçin hocam? Annem sizi görmek istiyordu. Bundan sonra Nemideye ders vermenizi rica edecekti. Hem ona haftada üç defa geleceksiniz.. haberiniz olsun...

Hatice hanımın göğsünün üzerindeki ağırlık birdenbire hafifledi. Öyle ya, Nermin nişanlandıktan sonra Zehraya ders vermemiş miydi? Şimdi Nemide... hem ayda on lira yerine on beş liralık kazanç...

Genç kız, bir gün içinde büyümüş, hocasile arkadaş olmuş gibi serbest bir tavurla Hatice hanıma yaklaştı, saadetin getirdiği masum bir hodbinlikle konuşmağa başladı:

— Çok mesudum.. onu öyle seviyorum ki bilseniz hocanım; fakat sizin gibi bütün ömrünü yalnız geçirmiş ve sevmek nedir bilmemiş olan bir kadın, benim bu saadetimin büyüklüğünü anlıyamaz.

Hatice hanım ayda on lir gelirini kaybetmemiş olmaktan maddî ve hayvanî bir sevinç içindeydi. Birdenbire hocalığını ve karşısındaki genç kızın kendisini anlıyamıyacağını aklına bile getirmeden, ömründe ilk defa olarak ağzından şu itiraf döküldü:

— Sen etten kemikten bir insanı seviyorsun, bense bütün ömrümde bir hayali sevdim, hakkın var, senin saadetinin büyüklüğünü ben anlıyamadım; fakat sen de beni anlıyamazsın Zehra...

Genç kız bir saniye durarak hayallerden, sevgiden bahseden bu ihtiyar ve çökmüş kadına baktı. Gülmemek için kendisini güç zabtediyordu. Nihayet dayanamıyarak annesini çağırmak bahanesiyle dışarı fırladı.

Hatice hanım, Zehranın halindeki değişikliği anlamış mıydı? Belki evet, belki de hayır... o, şimdi ayda beş lira fazla kazancın kendisine temin edeceği maddî rahatlığı bile düşünecek halde değildi. Birdenbire eskilere, çok eskilere gitmişti:

Kırmızı kadife perdeli bir oda... pencerenin yanındaki küçücük bir masanın iki tarafında güzel ve sıhhatli bir kız - kendisi - bir de cılız, zayıf çocuk.

— Yazını yazsana Halûk!.. nereye bakıyorsun öyle? Şimdi bahçeyi seyretmenin sırası mı?

— Ağabeyime bakıyorum efendim. Beni çağrıyor da... müsaade ederseniz gidip ne istediğini sorayım.

— Git, ama çabuk gel; sonra darılırım.

Fakat beş dakika sonra Halûkun yerine odaya sarışın bir delikanlı gelmişti; bu Halûkun ağabeysiydi.

— Ne kadar zamandır sizinle konuşmak istiyordum; bu gün evde kimse yok; bunu fırsat bilerek geldim. Halûk bahçede... korkmayınız...

Zavallı genç öyle, öyle titriyordu ki, kırk sene sonra halâ Hatice hoca onun bu heyecanını kalbinde duyuyordu şimdi...

— Çabuk dışarı çıkınız; anneniz gelirse ne der?

— Hiçbir şey demez Hatice, seni seviyorum., seninle evleneceğimi ona da söylerim.

İşte bu ateşli sözlerle başlıyan macera, birkaç ay, gizliden gizliye yalnız cılız ve hasta Halûkun yardımiyle devam etmiş ve sonra bir gün, hanımefendinin evhamları ve kuşkuları yüzünden sona ermişti. Hanımefendi acaba bu yüzden mi Hatice hocanın eve gelmesini mennetmişti? Bunu kimse bilemiyordu.

Ayrıldıktan sonra İlhamiden bir tek mektup almıştı... O mektup senelerce genç kızlık hulyalarını doldurmuş ve her geçen gün, bu kısa aşk macerasını bir hayal bulutu arkasına gömmüştü.

Haticenin evlenmemesine en büyük sebep, işte bu kısa süren tatlı sevgiydi.

Ondan sonra ne güzel hülyalar kurmuş, kapalı gözkapakları arkasında ne tatlı bir ömür sürmüştü. Onun kırk senelik hülyasını, Zehra gibi basit bir kızın anlamasına imkân var mıydı?

— Nemideye ders okutacağınızı Zehra size söyledi mi hocanım?

— Evet hanımefendi... ne günleri geldiğimi istiyorsunuz?

— Cumartesi... pazartesi... çarşanba.. saat dörtte...

— Peki efendim... Nemideyi gönderiniz; hemen bugün derse başlıyalım.

***

Hatice hocanım Beyazıtta tramvaydan indiği zaman camilerde yatsı ezanı okunuyordu. İhtiyar kadın uzun saplı şemsiyesine dayanarak ağır adımlarla Aksaraya doğru yürümeğe başladı. Çamurlu ve kaypak yollarda her saniye sendeliyor, sert ve soğuk rüzgâr buruşuk yanaklarını yakıyordu; fakat o, bu haricî hayatla alâkasını kesmiş, senelerce sonra tekrar mazinin biricik mesut hülyasına kendisini kaptırmış gibi etrafına bakmadan, bir rüyada dalgın dalgın yürüyerek evine geldi ve cebinden anahtarını çıkararak kapıyı açtı. Taşlıkta onu tekir kedi bekliyordu.

Cenubun İncisi URFA

— *Başı 11 inci sayfada* —

tan büstleri parka hususî bir zinet, ve ihtişam bahşetmiş.

Ana cadde mükemmel. Güzel ve asrî inşaattan olan mahfel binasına giden yol bulvar haline getirilmiş ve asfalt döşenmiş. Hükûmet konağı, örnek ev ve hususî inşaat methali en güzel şekilde süslemiş. Bu cadde üzerinde yeni ve muntazam bir çarşı göze çarpıyor. Caddenin methal kısmında büyük bir mektep binası, orta kısmında muazzam bir köprü kuruluyor. Hâkim tepeyi muntazam hastane binaları ve şehitler âbidesi işgal etmiş. Aşağıya doğru yürüyünce önünüze çıkan Şehir kazinosunun haşmet ve güzelliği önünde gayri ihtiyarî duraklıyorsunuz. Bu kısımda da resmî, hususî birçok binalar ve çok aşağılara kadar uzayıp giden bir çarşı.

Fennî mezbaha, kasap çarşısı, elektrik fabrikası, dispanserlar faaliyette... Asrî mezarlık ve içme su tesisatı nihayet bulmak üzere. Buradan aşağıya iniyorum. Eski pazar ve çarşı yerlerinde bariz bir intizam var. Pis su mecralarının üzerleri kapatılmış. Çarşıları ve yolları açma ve genişletmeğe devam ediliyor. Cümhuriyetin yapıcı eli Urfanın eşsiz zinetlerinden olan Aynı Zelihaya da uzanmış.

Haritası yapılan şehrin imar plânı müteahhide verilmiş. İkmaline intizaren arka sokaklarda faaliyet gösterilemiyor. İçtimaî hayat seri bir tekâmüle mazhar olmuş. Üç matbaa çalışıyor ve iki gazete çıkıyor. Muhtelif vesilelerle tertip olunan toplantılar bir evvelkinden daima daha üstün rağbet görüyor. Mektepler hınçahınç dolu. Maarif sahasında liseye karşı büyük ihtiyaç duyuluyor.

Urfalılardan dinledim: Ayni faaliyete birçok kaza merkezlerinde de tesadüf etmek mümkünmüş. Köycülük işleri büyük bir ehemmiyetle ele alınmış.

İdare cihazımızın cidden en mümtaz ve kıymetli erkânından birisi olan sayın Urfa valisi Bay Kâzım Demireri, elde ettiği bu yüksek muvaffakiyet dolayısıyle tebrik eylemeği bir meslek borcu telâkki ederim.

19 Mayıs Kıyılarından:

Yirmi Yıl Önceye Ait Hatıralar

Yazan: Hulûsi GÜNAY

— Geçn sayının devamı —

— II —

Anadolunun inkılâp başlangıcı bu suretle devam ederken, hiçbir hakka istinat etmiyen İzmir işgalinden mütevellit teessür alabildiğine büyüyor, bu da, gittikçe artan bir intikam hissi doğuruyordu. Küçük Havzada gördüğü şu samimî ve filî temayülâtın, necip ve millî tezahüratın ika ettiği tesir, Paşayı mütehassıs ettikçe maksatlarını, emellerini açıktan ve sarahaten izah etmekten çekinmiyorlardı. Bu sıralarda Mustafa Kemal Paşa ile temasta bulunmak üzere civar kasabalardan da bazı hey'etler geliyor ve müşarünileyhten talimat alarak avdet ediyorlardı..„

7 Haziran 335 tarihi, İstanbulun esir muhitinden kurtularak Anadoluya Samsun sahilinden ayak atan Atatürk'ün ilk fiilî hareketine tesadüf eder. Bu gün de, ebedî Şef, Diyarbakır havalisindeki Türk kıtaatından yabancı kuvvetler tarafından cebren alınarak Samsuna sevkedilmekte olan on binlerce mekanizmayı taşıyan mekkâreleri Havzada tevkif ettirmiş, Türk kıtaatından zorla alınan eşyayı yine zorla istirdat etmiştir. Bu hâdise, o günlerde Merzifonda bulunan yabancı millete mensup mümessil tarafından duyulunca derhal İstanbula bildirilmiş ve orada asabî bir hava husule getirmiştir. "Yurdumuz„ isimli kitabın muharriri Zübeyir oğlu Fuad, eserinde, bu hâdiseyi uzunuzadıya izah ettikten sonra devam ediyor:

"Havzada bu işler olup biterken, Erzurum kongrasına ait hazırlıkların bitmek üzere olduğu bildiriliyor, - Müşarünileyh, Erzurum ile daimî muhabere halindeydi. - Ve Mustafa Kemal Paşa davet olunuyordu. Paşanın bu açık hareketlerinden kuşkulanan siyasî mümessillerin de mütemadiyen Babıâliyi tazyik ve tahrik etmekten geri durmadıkları anlaşılıyordu.

Bugünlerde Mustafa Kemal Paşa, aldığı bir şifreyle merkeze davet olunmuştu. Müşarünileyh 24 Eylûl 340 tarihinde Havza nutkunun içinde sarahaten söylediği üzere Babıâli, Paşaya: "Bazı mühim mesail hakkında görüşülmek üzere, orduyu, itimat ettiğiniz bir zata bırakarak İstanbula gelmenizi rica ederiz.„ demiştir. Diğer münevveran ve mütefekkiranımızın uğradığı akibetle karşılaştırılmak istenilen Paşa, bu şifreyi ve bunu tevali eden şifreleri hiçe saymıştı. Şurasını da kaydetmeliyiz ki bir taraftan Havzanın sahile olan münasebatı kurbiyesi, diğer taraftan Merzifonda epiyce yabancı kuvvet bulunması Paşanın Havzadaki vaziyetini belki tehlikeye düşürebilirdi. Esasen Erzurum kongrasının içtima günü tekarrüp ettiğinden bütün bu mecburiyetler Paşayı seri bir karar ittihaz etmeğe sevketmişti.

"12 Haziran günü nezdine son defa dahil olan bazı zevatla, Paşa uzun ve samimî bir hasbuhalde bulunduktan sonra ertesi günü Amasyaya gidecekletinden bahsederek cümlesile, ayrı ayrı veda ettiler. Ve son söz olarak da:

— Bugün artık bir üniforma sahibi değilim. Size evvelce de bildirdiğim gibi sadece bir millet adamıyım, buyurmuşlardı. Paşa, bu sözleriyle artık bir vazifei resmiyesi kalmadığını ve Babıâliye merbut bir memur olmadığını kastediyorlardı.

"13 Haziran cuma günü, sabahleyin, milletin ikbali gibi yeni açılmağa başlayan güneş, dağları, ufukları yaldızlarken, muhterem misafirimiz, kahraman Paşamız gayet samimî ve sade bir merasimle teşyi olundu. Daima ciddî ve mütefekkir çehresile halkı ve askeri selâmlıyan ve "Allahaısmarladık, daha çok görüşeceğiz.„ cümlelerini sık sık söyliyen bu tarihî kumandanın her kese ilgayı emniyet ve itimat eden necip mevcudiyeti önünde her kalb hürmetle titriyor, gayri ihtiyarî hareket eden eller bu büyük adamı selâmlıyordu. "Yirmi günlük tarihî ve mümtaz misafirimizi„ Memduhiye önüne kadar teşyi ettik.. burada tekrar veda ederken, belediye reisine tamim edilecek bazı notlar kaydettiriyordu. Bu esnada Merzifondan gelen iki otomobilde bazı ecnebîlerle tercümanları, Paşanın yüksek bir sesle kaydettirdiği bu notları işitmek ihtimalile bu aralık Paşaya eğilerek hafif söylemesini rica etmişken, paşa: "saklı, gizli birşeyimiz yok. Hepsi işitsinler, zaten iş işten geçti..„ demişlerdi.

* * *

Atatürk, bundan sonra Amasyaya muvasalat etmiş ve daha sonra da, tarihî nutuklarında okuduğumuz yolları takip eylemiştir. Anadolu içinde kurduğu Millî teşkilâta ilk olarak Samsun ve bilhassa Havzadan başlamış olması, Millî tarihimizin bu kısımla olan büyük alâkasını tesbit eden kıymetli bir vesikadır. Büyük Ata, Havzadan ayrılışından beş yıl sanra bu tarihî beldeyi tekrar, fakat bu defa muzaffer bir kumandan, şerefli bir devlet reisi sıfatile ziyaret etmiş ve istiklâl tarihimizin bu belde ile olan alâkasını veciz bir nutukla daha kuvvetli bir şekilde vesikalandırmıştır. 1924 yılının 25 eylûl tarihini taşıyan gazeteler, ajansın şu telgrafını neşretmişlerdi:

"Reisicümhur hazretleri, bugün öğleden sonra emsalsiz tezahürat içinde Havzayı teşrif ettiler. Bütün caddeler binlerce halkın "yaşa, varol„ sadalariyle çınlıyordu. Paşa hazretleri alkış sadaları arasında belediyeye gitmişler, belediye ve cemiyet erkânını kabul ederek belediye namına irad olunan nutka cevaben demişlerdir ki:

"Havzalılar.. sizinle en elemli ve yeisli günlerde tanıştım, aranızda günlerce kaldım. Bana mazinin hatıratını hatırlatan şu daire içinde kıymettar mesai ve muavenetinizden pek müstefit oldum„ Müteakiben İstanbula neden ve niçin çağrıldığını izah ettikten sonra da şu suretle devam etmiştir: "Eğer Havzalıların o samimî ve metin hüsnü kabulleri olmasa ve eğer Havzanın nâfi ve şifalı kaplıcaları ahvali sıhhiyem üzerinde müsbet bir tesir bırakmasaydı, emin olunuz ki inkılâp için çalışamıyacaktım. Bundan dolayıdır ki Havzaya ve Havzalılara çok borçluyum. Kalbî rabıtamı ebediyen saklıyacak ve sizi hiç unutamıyacağım. Muhterem Havzalılar: İlk cür'eti, ilk cesareti gösteren, ilk teşkilâtı yapan sizlersiniz. İnkılâp ve Cümhuriyet tarihinde kahraman Havzanın ve Havzalıların büyük bir yeri vardır.„

Anadoluya Samsun sahilinden ayak basan Atatürk

BİZDE İLK İÇKİ YASAĞI

YAZAN: MUZAFFER ULAŞ

Gök, firuze bir fanus gibi mehtapla ışıklanan göğsünü Boğaziçinin yeşil sırtlarına yaslamış, yer yer yaldız sorguçlu dalgacıklarla okşanan sahil çoktan uykuya dalmıştı...

Göksu âleminden dönmekte olan Üçüncü Murat, kıçında üç hilâlli kırmızı atlas bayrağı dalgalanan kadırganın güvertesinde, Boğaziçinin bu seyre doyulmaz nurlu gecesini, gönül ferahlatan bir eksir gibi bütün rubiyle içiyor. Mariz hünkârın seyrek sarı sakallarla kaplı çenesinde bir tebessümün kıpırdanışı görülüyordu.

Gemide hiçbir ışık yakılmamıştı..

Muradın ağzından dökülen kırık dökük mısralar, loşlukta ellerindeki kâğıdın satır izlerini görmeğe çabalıyan, durmadan kamış kalemlerini gıcırdatan kâtiplerin gayretiyle zabtediliyor; sefih şevketlü, denizin mehtapla oyalanan kırışık yüzünde, saçları beline sarkan ıslak ve dağınık başlı bir deniz kızının hayalini görür gibi oluyor. Bu hayal ona haremde kapalı duran dildadesi (Bafa) kadını, Safiye sultanı hatırlatıyordu.

Bebek sırtlarından kopup gelen muattar mayıs meltemi, binbir kır çiçeğinin birleşik koku hamulesini şarap buharile kavrulan ciğerlerine doldurunca Murat, için için duyduğu serinleyişi uzatmak için denizden ayrılmak istemiyor, kadırgayı Yalıköşküne yanaştırmak üzere irade bekliyen kaptan Cigoleye:

— Supha değin gezmek murat ederiz!

Diyor. Kızkulesi önlerine yaklaşan geminin denizdeki fışırtısını, seçme cariyelerden mürekkep saz heyetinin şarkılarına terc'h ediyordu.

Şemsipaşa sahillerini bordalayan kadırga, uzaktan mavi minyatürlü bir silûhet görünüşile göze çarpan Topkapı sarayının sahile yaslanmış hünkâr iskelesine dümen tutarken, padişahın ince sesi yeni bir irade savurdu:

— Segâh faslına ağaz kılınsın!..

Denizin hafif kırışıklı yüzünde körpe cariyelerin katralarından dökülen nağmeler, yüreklerde ürpertiler canlandırarak gezindi.. Marmara ufukları gecenin ıssızlığı içinde coşan ve taşan bu nağme tufanına, ayni güzellikte akislerle cevap veriyor; denizin temiz ve serin göğsüne yıkanan ahenk, büsbütün saklanarak tertemiz ve pürüzsüz geri dönüşile hünkârın kulaklarında iç gıcıklıyan bir arzunun bestesini tamamlıyordu.

Saray rıhtımına dümen tutan kadırga, yeni bir irade ile rotasını Marmaraya doğru çevirdi, tek kadırgalı «Mevkibi hümayün»; segâh faslının kıvrak mızrablarile gönülleri oynatan bir ahenk içinde Yenikapı sahillerine doğru süzüldü, aktı...

***

Yenikapı meyhaneleri sarhoş yeniçerilerin naralarile sarsılıyor, toprak testilerde sunulan nefis kokulu şaraplar, buluttan nem kapan dev yapılı (kapukullarının) dumanlanan kafalarında için için hazırlanan bir ihtilâlin ilk kıvılcımlarını körüklüyordu...

Semtin en büyük meyhanelerinden biri olan (Meyuğrusu) namile maruf azab otraklarından Keskin Yusufun bozahanesinde yeni ortaların en azılı elebaşılarından Üsküflü Hızır, Karaoğlan, Telli Civelek; etraflarında halkalanan arkadaşlarile şakalaşarak şarap çekiştiriyorlar; sadrâzam Sokullunun taklidini yaparak kahkahadan kırılıyorlardı...

Bozahanenin denize diken iri pençeresinde gözleri denize bakan Telli Civelek, şakalaşmanın en hararetli yerinde oturduğu iskemleden fırladı, irileşen gözlerini dikildiği loş sulardan ayırmadan haykırdı:

— Hünkâr geçiyor!..

Bu haykırış sarhoş yeniçeri kafilesini bir an için şaşkın bir duruma soktu... Masanın üstündeki toprak şarap bardağını kavrayan Üsküflü Hızır çarçabuk toparlandı.. taş kesilmiş gibi duran arkadaşlarına seslendi:

— Ne duruyorsunuz böyle.. hünkâr da mehtap âleminde eğleniyor.. kadehlerimizi onun sıhhatine çekebiliriz!

Ardından mıknatıslanmış gibi kendisini takibeden sarhoş sürüsile pencereye yaklaştı, yanan fenerlerin ışığında hünkârın altın saçaklı, kırmızı puşide ile kaplı sedirinde oturduğu görülen ve sahile sürtünürcesine yakın geçen kadırgaya doğru kadehini kaldırdı, serhat boyunda engürüs küffarile çarpıştığı zamanki korkunç naralarından birini savurdu:

— Heyyyy... Sıhhat ve şevketine içiyoruz hünkârım!

Bu nara, sönük gözlerile tabiatın harikulâde göğsünde mestlik savan Üçüncü Muradı hiddetle yerinde doğrulttu....

Hırsından iki adımda kadırganın küpeştesine sıçrayan padişah, ışıklı penceresinden, tıpkı bir tabloda göründüğü gibi birkaç kavukla bir iki kolyeninin uzandığı meyhaneye dikkatli dikkatli baktı, yanındakilere sordu..

— Kimdir bu erkânsızlar?

Sükûtu yırtan bir ses, darüsseâde ağası Gazenferin ince sesi duyuldu;

— Yeniçeri kulların padişahım!

Murat, Sokulluya emir verdi:

— Tez, emri şerifim tebliğ edesin.. menbait asker kullarımın hiçbir suretle istimali hamire icazetleri olmadığın cümle ortalara bildiresin!..

İlk şarap yasağı Üçüncü Muradın zamanında, fakat sultanın irade ve idaresi kadar kısa bir müddet için, mehtap gecesinin nihayetlerinde irade ve tatbik edilmişti...

***

Atmeydanı denen şimdiki Sultanahmet meydanında dehşetli kalabalık vardı. Şehrin dükkânları kapanmış, çarşılar bomboş kalmış, meydanda yükselen gürültü saraya doğru inkişaf edecek bir fitnenin muhbiri gibi etrafa taşmağa başlamıştı.

Veziriâzam Sokullu, serasere kaplı samur kürkünün etekleri havalanarak saraya koşmuş, derhal huzura çıkarak arzetmişti:

— Kul makulesi ayaklandı hünkârım!

— Dilekleri nedir?

— Efendimizin iradelerin tebliğ ettik, hamir yasağın aleyhinde cemiyet kuran kul tayfası Atmeydanında yasağın kaldırılmasını nida ederler.

— Cemiyetlerinin tefrik esbabını ihzar ettin mi?

Sokullunun feri kaçmış gözleri arz odasının kırmızı zeminli ipek halısında mıhlandı, ihtiyar vezir istemiye istemiye itiraf etti..

— Cemiyet mahalline vardım. Ussata, pendü nasihat müteallik söz söyliyecek oldum, dinlemezüz dediler, kulunuza değnek gösterdiler:

— Var, hünkârımıza söyle, birkaç bi edebin yüzünden hiç kul tayfasına hamir yasağının tatbikinden vazgeçsin.. yoksa biz halledeniz! dediler... İşi şevketli hünkâra arza geldim!..

Murat bir dakika sustu, düşündü. Sonra bir gece evvel ısdar ettiği iradesini nakzeyleyen ikinci (emrişerif) ini bildirdi:

— Doğru, birkaç yolsuzun, erkânsızın yüzünden kul tayfasına şarap yasağının yeri olmasa gerek...

Yarım saat sonra saraydan ayrılan Sokullu çavuşbaşılarla ortalara ve Atmeydanile Etmeydanında toplanan âsilere şu iradeyi tebliğ ettirdi..

«Sen ki vezirim Mehemmet paşasın, şöyle bilesin ki akdemce kapı kullarım hakkında sudur eden emri şerifim ile istimali hamir yasağının kaldırıldığını cemi kullarıma tebliğ edesin... Kul tayfası edeplerile olup diledikleri gibi şarap istimal edeler, amma ki bi edeplik etmiyeler, kendi iş ve güçlerinde olalar.»

24 saat bile sürmeyen ilk içki yasağı hünkâr Üçüncü Muradın irade zafıyle biribirini nakzeden iki emrinin neticesinde yalnız Yenikapı ağasının değiştirilmesile nihayet bulmuştu.

DALGALARIN DİRİLTTİĞİ SEVGİLİ

Yazan: Muazzez KAPTANOĞLU

Vücudumu saran ılık ürperti, uzun kış gecelerinin derinleştirdiği deniz hasretini çırpıntılı sularda eritti. Dört yanımda köpüklerle oyalanmış küçücük dalgalar genişliyor. Endişelerimin, üzüntülerimin üstüne çıkan çocuk sevinciyle doluyum. Sevincimin yanıbaşında, karpuz kabuğunun suya düşmesini bekliyerek bu saadetten mahrum olanlara acıyan bir his var.

İlk yaz güneşiyle ışıklanıp saçlarımda titriyen damlalar, yanaklarımda sendeliyerek yarı açık dudaklarımı ıslatıyor. Boğazımda, dişlerimin arasından yükselen yosun kokulu bir tuzluluk var.

Yüzüyorum... Uyuşan kollarımın adaleleri açılıp genişliyor.. Kafamda tanımadığım fikirler kımıldanıyor.. Vücudumda yabancı duygular karıncalaşıyor. Toprak üstündeki insana hiç benzemiyorum. Yahut, kendi kendimde doğan yeni bir hüviyeti karşılamağa hazırlanmış gibiyim.

Kocaman gemileri devirecek, ufacık kayıklara Okyanoslar aşırtacak, köpüren dalgaları susturarak uyuyan denizleri çılgınlaştıracak kadar kudretli buluyorum kendimi. Bu inanış o kadar basit, yapılması o kadar kolay bir iş gibi sarıyor ki içimi; yeni tanıdığım bu kudretin hemen arkasındaki küçücük "kendim" şaşkınlığı içinde büsbütün kayboluyor.

Hatırlıyorum... Ben bu kuvveti çocuk günlerimde de duyardım. Bana dağları inleten kahramanların hikâyelerini anlattıkları zamanlarda da, küçük kafamda isimlendiremediğim kımıldanışlar, küçücük vücudumda dünyayı yerinden oynatacak dev kuvvetleri vehmeder; bu inanışla başka bir âleme daldığım beyaz yatağımda denizleri karıştırır, dağları sarsar, insanları dehşete düşürürdüm.

Düşünen insanlara hükmeden beşerî aczi hiçe sayarak dünyaya meydan okuyan bu hissin nerden geldiğini araştırmazdım. Yalnız, böyle anlarda, tam saadeti tanıdığımı, toprak üstünden göklere doğru yükseldiğimi, içimin yepyeni duygularla hafiflediğini duyardım. Buna, uçsuz denizlere hükmedenlerin duyduğu mütevazi gururu da karışırdı.

Bugün de, kollarımın kuvveti önünde duramıyarak arkama yuvarlanan her dalga, beni biraz daha öteye ulaştırırken göğsümün, kayıtsız coşan bir korsan sevinciyle genişleyip şiştiğini duyuyorum.

Fenerbahçe açıklarındayım. İçimin hâkim sevinci dudaklarımı tasasız bir gülüşle süslüyor... Taşmak istiyen duygularımın kaynayışı yosun kokulu tuzluluğu çiğniyen dişlerime çılgın bir balıkçı şarkısı takıyor. Etrafımda kimse yok. Yalnız ve mesudum. Karşı kıyılardaki gürültüler, denizin verdiği hafiflikle kotradan kotraya seslenen insanların çığlığı, bana gelinceye kadar damlaların ördüğü ince bir musiki gibi sularda eriyor.

İçim öyle dolu ki!. Bu mesut doluluğun ne olduğunu arıyorum. Gözlerimde pırıltılı sularla çizilip ortanca çiçekleriyle işlenen mesut bir yaz şekilleniyor. Bu yaz içinde, birçok gölge kımıldanıyor.. Muhayyelemi kopuk kopuk saran birçok manzara gelip geçiyor.

Karanlık sularda heybetlenen takalarda, petrol lâmbalarının sarı ışığiyle çizilen balıkçı silûet'eri titriyor. Kulaklarım biribirini eriten sesleri ayni anda tekrarlıyor. Sevgisini mısralarla çizen sıcak bir sese, yaprakları dikenli, renkleri soluk fundaların, ötesini berisini örttüğü kayalıklarda boğulan silâh sesleri karışıyor.. Bu uğultunun ardında, çınar ve akasya işli bir yol açılıyor. Yapraklardan sızan mehtap biribirine sokulmuş iki sevgilinin saçlarında oynıyor. Renkler yine değişiyor.. Şekilleri yine kaybediyorum. Şimdi, gölgesini dalgalara içiren harap bir surun karşısındayım.. Ortasını pencere gibi açık bırakarak yükselen bu surun geniş kaideli çatlağında iki baş kımıldanıyor... Biri, siperi havaya kalkmış bir kasket taşıyor.. Üstünde caket yok. Biraz sonra, iki eliyle dumanları tüten bir tencereyi ikisinin ortasına yerleştiren yaşlıcasını görüyorum. Onun başı açık.. Yüzünde, uzun günlerin sıklaştırdığı siyah bir sakal var... Caketinin kolları uzaktan farkedilecek kadar parçalanmış.

Şaşıyorum.. Bu harap duvarların ardında, muhayyelemin bir dakikada yarattığı yepyeni bir âlem canlanıyor.. Büyük bir tehalûkle tencerenin içinden ilk lokmasını alan kasketi arkaya itilmiş olan genci, ilk lezzetin verdiği neş'e ile işaret ederek bizi de davet ediyor... Benim içimde acı var. Halbuki o, kasketinden taşan saçlarının canlandırdığı güler yüzü ile mesut gözüküyor. Yaşlıcası durmadan yiyor. Genci halâ gülerek bizi çağrıyor. Dalgınlığımı gören arkadaş, harap surların mesut sâkinlerine sesleniyor:

— " Bereketli olsun delikanlım!..

Saçları alnına dökülmüş; kasketi havaya kalkmış delikanlı cevap veriyormu bilmem.. Çünkü yine başka bir yere doğru sürükleniyorum. Şimdi mehtapsız bir gecede, bilmediğim uzaklara doğru süzülüp aktığını zannettiğim bir vapurdayım etrafı çepçevre ışıkla örülen bu gölgeli su, « bilmiyorum neden » bana kayıtsız bir deniz hissini veriyor. Çift uskurun köpüklerde boğulan sesi yakamuzlanarak ardımızdan sürükleniyor. Çok yakınımda sıcak bir ses fısılıyor. Fakat ne söylediğini anlamadan bu hayali de kaybediyorum.

Yine, bütün vücudumda serinliğini hissettiğim sulardayım. Suyun dışında kalan omuzlarım güneşten yanıyor. Hırçın dalgalarda, benimle beraber çırpınan sevgili bir insanın, yüzünde titriyen damlalarla çocuklaştığını görüyorum. Serin suların verdiği neş'e bu an ki saadetle kucaklaşıyor...

Birden, yakınlarımda büyük bir gürültü duydum. Ne olduğunu anlamağa vakit kalmadan, burundan çıkan bir sandal hayallerimi dağıtarak dudaklarımın tasasız gülüşünü gölgeledi. Sandalı dolduran yaygaracı kızların manasız çığlıkları mes'ut yalnızlığımı parçaladı. Önlerinden çekilmeğe hazırlanırken, yıllarin arkasından gelir gibi, birbirini tamamlıyarak kafamı karıştıran tanıdık sesler, sıcak samimiyetlerile beni şaşırttılar:

— " Sularımıza hoş geldin kaptan!.

— " İnsan geleceğini bildirmez mi?..

— " Çocukluk günlerinin hatırdamı yok.

— " Biz insanı böyle yakalarız işte...

Sandalın görünmesiyle içimi dolduran çan sıkıntısı çılgın bir sevinçle kanatlandı. Yalnızlıktan bunalan bir insan tehalikile bağırdım:

— Dalgaları sizden çok özlediğim için beni mazur görün çocuklar.. Yanıma gelin de barışalım...

Neş'eden başka bir şey tanımadığım günlerin, parça parça saatlerini paylaşan yeşil kıyının sakinleri, henüz kurumayan renk renk mayolariyle sulara atlıyarak yanıma geldiler. Dalgaların arasında sarıldık. Hasreti, sevinci, kinayeyi anlatmak istiyen birçok kelime damlalar da eridi. Bu çılgın kafilenin duyurduğu neş'e içinde, daha demin: « Mes'ut yalnızlığım » diye isim-

lediğim derin huzuru düşündüm. Bambaşka duygularla dolan, ayni zamanda, birbirine zıt hislerle karışan insan ruhu bir kere daha kafamı şaşırttı.

Uzun zamandanberi birbirimizi görmediğimiz için sormak ihtiyacındaydık. Halbuki dalgalar, içimize sığmıyan çocukluk konuşmamıza mani oluyordu. Birbirimizin bacağını çekiyor, çocukluk günlerinden kalan alışkanlıkla birbirimizin başını köpükler altına sokmağa çalışıyorduk. Bu didinme cümlelerimizi parçalıyor, soracağımızı unutturuyordu. Selâmeti kıyıya çıkmakta bularak Fenerbahçe kayaları üstünde yerleştik.

Hepsine ayrı ayrı bakıyordum. Gençliğin, canlılığın neş'enin şahıslandırdığı muhlûklar. Işığa havaya, sulara çıkınca güzelliklerinden hiç bir şey kaybetmiyorlar... Onları görmiyeli iki uzun yıl var.. İçlerinden yalnız Nesrin değişmemiş... Hep ayni solgun yüz.. Ayni ıslak gözler.. Ve ayni tevekkülle kıvrılmış dudaklar.

Selma daha güzelleşmiş saçlarının tuvaletini değiştirdiği için yüzü büsbütün incelmiş.

Nermin, hep o çocuk Nermin... Gözleri, dudakları, yüzü gülüyor... Ve hepimizin ablası olan Nebahat güneşlenmek için sandalda kaldı.. Vakit vakit başını kaldırarak aklına gelen bir suali soruyor...

Konuşmamızın hemen yarısını Selmanın neş'eli maceraları teşkil ediyor... Her mevsim başka bir muvaffakiyetle dolu... Hepimizin bir anlık sessizliğinden istifade eden Nermin çocuk çocuk bağırdı:

— " Hep unutuyorum Selma!. Bize İzmirdeki maceranı hiç anlatmadın. Hem burdakiler gibi ufacık bir eğlence değilmiş bu...,,

Selmanın yüzü birdenbire soldu... Kaşları ince kavislerle saçlarının kümelendiği beyaz alnına doğru yükseldi.. Onun bu sarsılışı tecessüsümüzü körükledi. Nesrin ince sesile:

— Bunu bana bile söylemedin Selma!.

Diye mırıldandı. O kendini toplamak istiyor gibi sessizdi. Birden başını çevirdi gözlerinde karar vermiş insanların kat'i parıltısı vardı. Hazin bir sesle:

— Peki dedi. Madem ki istiyorsunuz anlatayım. Bu, hayatımın düşünmek hatırlamak karıştırmak istemediğim bir yaprağıdır. Çünkü göynümün ilk ciddi çırpınışı idi. Bugüne kadar sadece bende kalışı, bu günleri başka bir insanla beraber paylaşmamdı. İçime gömdüğüm bu hatıradan bir parçasını tesadüfen İzmirden gelen bir yabancı Nermine fıslamış. Fakat mahiyeti nedir.. Beni günlerce hayattan bezdiren, hattâ göz yaşı döktüren bu vak'a hangi sebeple kimsenin anlamadığı bir şekilde sona ermiştir.

Solan yüzünü Nerminin artık gülmeyen yüzüne çevirmişti.. Ben şaşıyordum.. Demin ki çılgın kız, yıllarca ıstırap çekmiş bir kadın gibi durulmuş, sinmişti.. Dudaklarında, büyük kalpli kadınların, kendini sevdiği insanlar için feda eden müşvik ferağatli gülüşü vardı:

— Değil mi küçük Nermin... Bunu merak ediyorsun!. «Biz ses çıkarmadan dinliyorduk. Gözlerim Nesrine ilişti.. Onun mavi menevişli gözlerinin ıslak parıltısı bana kalınlaşmış gibi geldi.. Neden bilmem, yavaşça çıplâk dizlerindeki küçük elini tuttum. Kaşlarını kaldırarak endişe ile gölgelenen gözlerime baktı.. Ben bu gözlerdeki ıztırabın yıllardanberi değişmeden yaşadığını görüyordum. Bu ıstırabı Selmanın solgun yüzü tekrar canlandırmış gibiydi. Bu neydi.. Nasıl bir gönül derdiydi.. Bunu Nesrine hiç sormamıştım... Selmanın sesi beni üzüntülü düşüncelerimden ayırdı... Nesrinin elini bırakmadan dinledim:

— " İzmire halama gittiğim kış. O gece ahbaplarına benim şerefime bir toplantı vermişti. Ben giyindikten sonra aşağı indim.. Salona girdiğim zaman salonun köşesinde dekolte giyinmiş bir büyük hanıma, bir şeyler anlatan genç bir adam gözlerimi çekti.. İçimin garip bir heyecanla çırpındığını duydum.. Kolunda yürüdüğüm halam, elimin titreyişinden, gözlerimin takılı kaldığı noktanın tesirini anladı. Dudaklarında müstehzi bir gülüşle kulağıma fısladı:

— Seni bunun için buraya çağırdım... Kibar, güzel, zengin ve ince bir çocuk.....,,

Halama ve kendi kendime kızarak Salona doğru yürüdüm... Bu benim ilk aczim, ilk sarsılışım oldu... Tanıştık, geniş görüşlü, fevkalâde güzel konuşan kibar bir adamdı... Ona o kadar çabuk bağlandım ki.... O bunun farkındamıydi bilmem... Bir çok maceralarını anlattıkları bu güzel adam hiçte çapkına benzemiyordu. Benimle bir arkadaş gibi, hattâ güçük bir kız kardeş gibi konuşuyordu. Yalnız iki defa gözlerinin kıvılcımlandığını gördüm. Bir akşam, denizden konuşuyorduk... Ben coşmuş eğlencelerimizi anlatıyordum.. Bir aralık.. Biz kızdığımız darıldığımız insanlara: « Seni denize gömdüm » deyince o insana hakikaten ölmüş gibi bakarız.. Dedim. Fakat sözümü bitirmeğe vakit kalmadı.. Karşımdaki adamın yüzü birdenbire karışmış, solmuş ve gözleri garip bir ateşle kıvılcımlanmıştı... Birden sevindim... Bu, ben konuşurken vücude gelen bir heyecan coşkunluğu gibi geldi bana... Demek beni seviyordu. Yüzümden, dudaklarımın gülüşünden düşündüğümü anladı. Bunu değiştirmek istiyor gibi!

— Bende öyle içli bir hatıra canlandırdın ki yavrum, dedi...

Selma dalgın dalgın Modaya doğru baktı. Ben gayri ihtiyari Nesrine döndüm.. Çünkü elim bir mengenede gibi sıkılıyordu... Ona baktığı mı görünce gülmeğe çalıştı... Selma yine anlatıyordu:

— " Günler geçti.. Ben onu deli gibi seviyordum.. Halama her şeyi söyledim. Ve halam benim haberim olmadan onunla konuşmuş. Fakat o bunu nezaketle reddetmiş. Çünkü başkasını seviyor muş!

İzmirden ayrılacağım günü hiç unutmam. Beni selâmetlemeğe gelmişti. Elimi sıkarken:

— Beni affet Selma dedi. Bundan üç yıl evvel, hodgâmlığım yüzünden çok sevdiğim bir insan; beni, sizin cezanıza çarptırdı. « dalgalara gömdü ». Onu kaybettikten sonra başlıyan ıstırabım hiç susmadı. Gururunu öyle kırmış, sevgisini öyle sarsmıştım ki, beni af etmesini söyliyemezdim.

— Ziyanı yok Reşad bey, dedim. Sizi affettim!.. »

Selma yine daldı. Elimi sıkan parmakların titreyerek gevşediğini hissettim. Başımı döndürdüğüm zaman Nesrin kendini dalgalara atmıştı. Selma da arkasından « Haydi çocuklar » diye atladı. Ve hepimiz de garip bir üzüntü ile kayığa doğru yüzdük.

Gittiğimiz zaman, Nesrinin gözleri kırmızı idi, Hepimizin önünden sandala doğru yüzerken ağlamışa benziyordu.

Soran bakışlarıma dalgın dalgın dalarak, niçin olduğunu anlıyamadığım bir huzurla:

— Mesudum »

dedi. Onu iki yıl sonra yine gördüm. Yanında güzel bir adam vardı. Beni görünce mesut bir gülüşle:

— Bak dedi. Dalgalara gömdüğüm sevgiliyi, dalgalar diriltti. Selmanın anlattığı mühendis bu.. kocam.

İkizler Serisinin En Güzeli:

Türk İkizleri

Yazan: CAHİT UÇUK

Satıldığı yer: Ankara Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkezi

No. 6

Ve bazen bir volkan hiddetiyle, saadet dolu yuvama yılışık kanatlarını geren felâket kuşunu krater dolusu lâvla yakmak, öldürmek istedim... Canımın damarlarımdan damla damla çe'ilişini en ulvî tevekkülden gelen bir sükûnla bekledim. Okyanuslar kadar vahşî bir büyüklükten nihayet elimde bir avuç ümit kaldı.

Maddî insanların ölümü düşünmeleri nekadar feci ise, ben de bu son bir avucun eriyip gitmesinden öyle korkuyorum. Bir gün gecenin renginden kara bir yaprak kapadım. Vakıt akşamdı. Vücudumun her hücresine ayrı dağılan kıskançlığın çılgın enerjisiyle karıma :

— İclâl, dedim; Fikretle biraz daha resmî olmanı istiyorum. Eğer düşünecek olursan bana hak verirsin.

— Senli benli olduğumu sana kim söyledi?..

— Benim gözlerime itimadım var.

— Yanılıyorsun öyleyse

— Keşke öyle olsa.

— O halde benden şüphe ediyorsun.

— Hiç istemezdim fakat....

— Peki, peki lüzumu yok, yarın sabah kat'î olarak anlaşırız.

Daha sözünü bitirmeden ayağa kalktı. Merdivenlerden çıkarken :

— Bu günlerde sana birşeyler oldu, diye mırıldanıyordu. Aşağıda daha fazla duramadım. Yatak odama çıktım ve başımı yasıtkların arasına sokarak gece saat onikiye kadar çocuklar gibi ağladım... Ertesi sabah daha yataktan kalkmamıştım, kahvaltı tepsisini karım kendi eliyle hazırlamış, getirdi. Bir gecenin içinde süzülüp eriyen yüzümdeki zavallılığa acıdığından mıydı bilmiyorum, başucuma oturdu. Manikürlü, ince parmaklarını saçlarımın arasına sokarak :

— Sabri! dedi, huysuz çocuklara benziyorsun. Bir sürü asılsız ihtimalle kendini nekadar üzdüğünün farkında değilsin. Ben senin karınım ve artık biri birimize ilk zamanlarda olduğu gibi süslü kelimelerle aşktan, gönülden bahsedecek değiliz. Benim en ufak bir ihanetime bile nasıl inanıyorsun. Şimdiye kadar beni anladın, biliyordum. Fakat günün birinde ifrat derecesine çıkan bir kıskançlıkla beni hırpalayacağım hiç tasavvur eder miydim... Hem, mademki bu kadar üzülüyorsun, Fikrete bir dargınlık çıkar; daha olmazsa kapıyı açma..

— İmkânı var mı İclâl. Gelen misafir evden nasıl kovulur, bahusus Fikret gibi imtiyazlı olursa.

— Ona fazla kıymet veren sensin.. Ne güzel, hayatımız dümdüz bir yolda uzayıp gidiyordu... Onun aramıza karışması seni eskisinden bambaşka bir adam yaptı. Ve beni bir takım haksız ithamlarla bilmeden kırdın.. Halbuki ben, seni inkâr kabul etmiyecek kadar sevdim ve halâ seviyorum..

Eğer akşamki rüyamda peygamberlik rolünü oynamış olsaydım, hiç şüphe yok ki rüyamın devam ettiğine hükmederdim. Çünkü bu, daha çok bir mucizeye benziyordu. Cezbeye tutulmuş bir derviş gibi akşama kadar bu teminatın verdiği kuvvetle sevinçten doğan bir kararsızlık içinde yaşadım. Kafamın içinde kıvrılan şüpheyi, yılan başı ezer gi bi boğdum öldürdüm..

. . . .

Yine bir sabah erkenden kapının hızlı hızlı çalınmasile uyandım.. Karım benden önce kalkmış, kapıya koşmuştu. Merdivenlerden inerken kulağım onun çığlıklarile doldu. Sevinçle bana:

— Sabri, çabuk in, ağabeyim geldi, diye bağırıyordu. Daha merdiven aralığından Ahmet Hamdinin sevimli çehresini gördüm. Üç yıl süren bir hasretin sona ermiş dakikasında birbirilerini öyle kucaklayışları vardı ki, bu sadetten kendime de bir hisse kapmak için koştum. Çocukluk arkadaşımın boynuna sarıldım ve öpüştük.

— Bravo Sabri, diyordu. İnsan kardeşini bu kadar mı unutur... Ve cevabını beklemeden :

— Beni bir ay beklettiniz, nihayet kalktım, geldim.

Ondaki hassasiyeti bildiğim için kabahat kimde olduğunu anlamasın diye İclâlin yüzüne bakmadım bile; ılık ve taze bir sabah güneşile dolan salonda çaylarımızı içtik. Ahmet Hamdinin İstanbula, Kireçburnuna ait anlattıklarını dinlemekten giyinmeği dahi unutmuştum. Ona merakla ilk sorduğum şey, annem oldu. Çünkü Hamdinin annemi fazla sevdiğini bilirdim. Köşklerimiz hemen hemen yanyana gibiydi.

Ahmet Hamdi ile yalnız kaldık.

Onunla hiçbir şeyimiz ayrı değildi. Hattâ Tıbbiye mektebine bile beraber girdik... O tıptan ziyade Edebiyata çalışırdı.. Zaten beni alıştıran odurya...

Bakus bayraklarile esatirî Yunan bağlarını hatırlatan Kireçburnunun ağaçlık tepelerinde Boğazın mavi sularına dalarak yazdığı şiirleri ilkönce bana okur ve Tarabyada oturan sevgilisinin ağaçlıklar arasında kaybolan köşkünü göstererek :

— Bak Sabri, derdi. Afroditin Parmasına benzemiyor mu? ...

Sonra kör bir san'atkârın hülyalı bakışları gibi gözlerini kırpmadan o basit noktaya bakarak:

— Onun kapısında bir çoban olmayı ne kadar isterdim, diyerek ilâve ederdi. Böylece aradan seneler geçti. Bir gün sahili dolaşırken her akşam beraber gezdiğimiz yolda onu sarışın güzel bir kızla gördüm. Kardeşim İclâl, diye bana takdim etti. Eve döndüğüm zama annem anlattı ki genç kız babasının yanındaymış. Anadolu vilâyetlerinden birinde ceza reisliği yapan Celâl bey ölünce kız halasıyle beraber İstanbula, annesinin yanına dönmüş. İşte bugünden sonra hayatımın yolları değişti. Ona her gün daha çok artan bir incizapla bağlanmağa başladım. Bir sene kadar seviştik. Nişanlı olduğumuz zamanlar saatlerce onun kemanını dinler, saatlerce bir ağaç altına oturup onu penceresinden seyrederdim. Şimdi birdenbire Ahmet Hamdinin yüzünü görünce, bütün bunlar gözümün önünden geçit resmi yapar gibi geçtiler... onun çok sevdiğim ahenktar sesi bana hayatımın en tatlı çağlarını, en unutulmaz sahnelerini hatırlattı. Öğleden sonra Ahmet Hamdiyi yazıhaneme götürdüm. Oraya Fikret de geldi. Konuşarak, geçmiş günleri hatırlıyarak akşamı nasıl ettik, bilmiyorum. Ahmet Hamdiyle eve dönerken tabur kâtibi Kâmil beye tesadüf ettik. Ne can adam, bütün ısrarlarımıza karşı yarım saat dil döktükten sonra bizi zorla mahfel bahçesine götürdü. Kumluğa yakın bir masaya oturduk. Şen kâtip, tombul göbeğini oğuşturduktan sonra gözlüğünün üstünden yan gözle Ahmet Hamdiye bakarak, sanki kırk yıllık dostuymuş gibi ona takıldı:

— Bu deniz manzarası, Hamdi beyefendiye ilham fısıldamaz mı acaba?..

Ahmet Hamdi hiçbir şey söylemeden tabur kâtibinin bu garip suali karşısında gülümsiyordu. Fakat o, devamla:

— Ben şair olsaydım, niye yalan söyliyeyim, birkaç duble biranın münebbihliğinden istifade ederdim, dedi ve rey almağa lüzum görmeden garsona seslendi.. Ahmet Hamdi:

— Aman efendim, rica ederim bu fazla külfet.

— Beni mahcup ediyorsunuz Hamdi bey. Bu kadarcık şeye külfet derseniz, huzurunuzda âcizlerin konuşması da güçleşir sonra.

Malûmuâliniz, askerler biraz kaba olurlar.

— Estafurullah.

Garson bira şişelerini masanın üstüne koyarken, kâtip hararetli hararetli devam ediyordu.

— Sanayii nefiseye âşinalığım vardır efendim. Okumayı severim. Elime geçen kitabı hiç kaçırmam, hattâ küçük bir kütüphanem de mevcuttur. Zatıâlinizin de yazılarınızı okumak isterdim...

Güneş hemen ayaklarımızın dibinde batar gibi Marmaranın gümüşi sualarına gömülürken, son rengini atan eşya mor dağların ardından gelen karanlıklarla siliniyor, etrafa yorgun bir sessizlik çöküyordu.

Vaktin geciktiğini ileri sürerek tabur kâtibinden müsaade istedim.. İsrar etmedi ama bitmek bilmiyen hikâyelerini dinliyen Hamdiyi karşısından aldığım için bana hiç kızmadı değil... Ahmet Hamdiyle eve döndük. Yemekten sonra onu üst kat balkonuna çıkardım. Kahvelerimizi orada içtik. Bir aralık ona sordum:

— Nasıl Hamdi, yine yazıyor musun?.. Üç senedir kimbilir nekadar inkişaf ettin..

— Şimdi, yazmaktan çok okuyorum. Uzun zamandanberi İngiliz edebiyatiyle meşgulüm.

— Ya Fransız klâsiklerini bitirdin demek?

— Çoktan.

— Harikasın vallahi Hamdi.

— Yok canım okadar değil, henüz kendimi bulmaya çalışıyorum.

— Bilsen Hamdi, burada İstanbuldan çok senin hasretini çektim.. Hatırımda kalan şiirlerini her zaman bu balkonda İclâle okur, beraber seni anardık.

— A... dur, ikinci bir şiir mecmuası daha çıkardım. Sen bunu bilmiyorsun değil mi?..

— Nereden bileyim.

— Eh, nasıl olsa İstanbula gideceğiz. Orada veririm, okursun...

İstanbula gidemiyeceğimi nasıl bir mukaddemeyle ona anlatayım diye düşünürken, bu son sözü ile bana yol açmış oldu.

— Hamdi, senden birşey rica edeceğim.

— Söyle.

— Benim buradaki üçbuçuk kuruşluk süksemi düşürmek ister misin..

— Ne münasebet.

— Öyleyse İstanbula gelmem için ısrar etme.

— Fakat Sabri

— Yo, ısrar etmiyeceksin! dedim.

— Eyi ama, düşün ki üç senedir böyle yapıyorsun. Ve sonra ben İstanbul gibi yerden kalktım, buraya sizi almağa geldim.

— Sen buradan İclâli alırsın, ikiniz pekâlâ gidersiniz. Benim bir gün bile ayrılacak vaziyetim yok.

— Canımı sıktın Sabri.

— Ne yapayım, hayatî bir mecburiyet olmasa hadi neyse.

Bu ara karım da aşağıdan yanımıza çıkmıştı. Ahmet Hamdi ona beni uzunuzadıya şikâyet etti. Fakat karımın biraz lâkayıt bulunması beni bu müşkilden büsbütün kurtardı. Mehtap sefasına çıkan sandallar yalıların önüne birikmişler, hepsi suların yüzünde ayrı bir şarkı, ayrı bir kahkaha ile peri masallarındaki beşikler gibi sallanıyor, ve hepsi de bir başka rüyayı sürüyen canlı gölgelerle süzülüp geçiyorlardı.. Biran yalnız sandallardaki nakarat değil, bütün koy uzun, makaralı bir sesin kıvrak dalgaları içinde boğularak sustu.. Ben çok akşamlar bu sesi dinlerdim. Ve öyle zannediyorum ki hayatımda ilk ses güzelliğini ben bu kızda buldum. İyi hatırlıyorum, onu dinlerken bayılacak kadar kendimden geçtiğim akşamlar olurdu.

— Sabri, bu ne muhteşem tablo böyle?

— Evet, Tekirdağının hususiyetlerinden biridir.

— Bu şarkıyı söyliyen kadın kim?.

— Kadın değil kız... Bazan bu taraflara gelir, kim olduğunu bilmiyorum.. Herhalde ecnebî terbiyesi görmüş birisi olmalı.. söylediği klâsik parçalardan bu anlaşılıyor.

— Evet, hattâ Türk olduğundan şüphe ettirecek kadar. Bu gece, hayatımın son demlerini teşkil eden sayılı günlerinden biri oldu... Ahmet Hamdi; kâh karanlıklarla başbaşa, kâh bata çıka yürüdüğüm yollara sanki kucak kucak çiçek serpti. Geç vakit zevkine doymadığım bir yenilik içinde yeşeren, filiz veren emellerle gözlerimi yumdum..

***

Akşam yemeğini dört kişi birlikte yedik. Bu gün Fikret, Ahmet Hamdiye Tekirdağını gezdirmiş. Atlarla İnanlıya kadar gitmişler. Hamdi mübalâğa ile İnanlı suyunun güzelliğinden bahsederken ben de söze karıştım:

— Azizim, pazara burada kalmalıydın da, seni Karpuzkaldırana götürelim; bir de orasını görmeliydin İstanbulda öyle yer var mı... Barbaros diyemedim çünkü bu ismi bir daha anmıyacaktım.

— Ya, demek o kadar güzel.

Benden evvel Fikret atıldı:

— Ne diyorsun dostum, harikulâde bir yer, mamafih ben Barbarosu daha şirin buluyorum.

Eğer Ahmet Hamdi olmasaydı, muhakkak ters birşey söylerdim. Tuhaf değil mi ondan istikrah ediyorum. Birbirlerinin yüzüne gülen iki düşman gibi içimde bu adama karşı kine benzer bir duygu var. Bu, ne kadar tamir edilse yine ondan nefret ediyorum... Radyoyu karıştıran Ahmet Hamdi dönerek:

— Arkası var —

Sahibi Resimli Ay Matbaası T. L. Ş. - Yazı Direktörü: Emin Refik Uzman ● No. 104 ● 15 Haziran 1939 ● Basan: Resimli Ay Matbaası T. L. Ş.

ON SENE GENÇLEŞTİM

Bundan böyle ihtiyar donuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hala sokup beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyiçe besleyen maddeyi de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülünce mesamat tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertaraf oluyor, bazı cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor. Bu temizleyici ve besliyeci madde yalnız: yeni "TOKALON" kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvvet bulunduğu için, en çirkin yüzler bile az zamanda genç ve güzel bir hal alıyorlar.

"TOKALON" kreminin "pembe" renkli olanını gece yatmadan önce kullanınız. Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise "TOKALON" kreminin "beyaz" renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik verir.

Beyaz "TOKALON" üzerine sürülen podra bütün gün kuvvetini muhafaza eder. Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun "TOKALON" kremini kullanmağa başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız. "TOKALON" ile hiç ummadığınız bir netice elde edeceğinize emin olabilirsiniz.